

Revidert
juni 2022

KUNNSKAPSGRUNNLAG, FRIVILLIG SEKTOR I VESTLAND

Framsidedfoto:
Morten Wævik/Vestland fylkeskommune

INNHALD

1 Innleiing	4
1.1 Mandat for arbeidet	4
1.2 Avgrensingar og definisjonar	4
1.3 Vestland fylke – demografiske endringar og livsvilkår	5
2 Samandrag: Moglegheiter og utfordringar i frivillig sektor framover	6
3 Frivillig sektor i vestland	8
3.1 Frivillige organisasjonar	8
3.1.1 Barne- og ungdomsorganisasjonar	9
3.1.2 Frivillige kulturorganisasjonar	9
3.1.3 Idretts- og friluftorganisasjonar	9
3.1.4 Mangfaldsorganisasjonar	10
3.1.5 Andre viktige sivilsamfunnsorganisasjonar	10
3.2 Frivillig deltaking og folkehelse	11
3.3 Spørjeundersøking blant regionale frivillige organisasjonar i Vestland	11
3.4 Frivillig innsats utan medlemskapstilknytning	12
3.5 Arenaer for frivillig arbeid	13
3.6 Samhandling med andre sektorar	14
4 Mål og planar i Vestland fylkeskommune	16
5 Internasjonale og nasjonale mål, undersøkingar og forskning	18
5.1 FN sine berekraftsmål	18
5.2 Nasjonale rammer og mål for frivillig sektor	19
5.3 Frivilligheita i Norge: Ressursar og forskning	19
5.3.1 Nasjonale paraplyar for frivilligheit	20
5.3.2 Nasjonale tal og undersøkingar	20
5.3.4 Frivillig sektor og korona-pandemien	23
6 Medverknad og prosess	25
7 Kjelder / referansar	26
8 Vedlegg	27

1 INNLEIING

Frivilligheita i Vestland er stor og mangfaldig, og fremjar deltaking, engasjement, inkludering, folkehelse, lokalsamfunnsutvikling, velferd og demokrati. Å vere frivillig har ein sterk eigenverdi og frivilligheita skapar store verdiar for samfunnet. Den frivillige sektoren er sjølvstendig og skal setje eigne mål.

Skal vi løfte og fremje frivilligheita i Vestland treng vi kunnskap og handling. Derfor har Vestland fylkeskommune laga dette **kunnskapsgrunnlaget for frivillig sektor i Vestland**. Gjennom kunnskapsgrunnlaget vil vi peike på moglegheiter og utfordringar innan frivillig sektor. Vi vil gje eit bilete av frivilligheita i Vestland og presentere mål og planar i Vestland, nasjonalt og internasjonalt. Vi vil også vise fram nasjonale statistikkar, forskning og ressursar på feltet.

Det første kunnskapsgrunnlaget for frivillig sektor vart utarbeidd våren 2021. Denne reviderte versjonen er klar i juni 2022.

Mange har kome med bidrag til kunnskapsgrunnlaget. Vestland fylkeskommune takkar alle!

1.1 Mandat for arbeidet

4. juni 2020 gjorde hovudutval for kultur, idrett og integrering i Vestland fylkeskommune følgjande vedtak, i sak 98/2020:

1. Vestland fylkeskommune startar arbeidet med eit kunnskapsgrunnlag om frivillig sektor i Vestland. Kunnskapsgrunnlaget blir lagt fram for vedtak i hovudutval for kultur, idrett og integrering våren 2021.
2. Vestland fylkeskommune vil vedta frivilligpolitisk strategi for Vestland i 2021. Den frivilligpolitiske strategien for Vestland skal vere med som ein av strategiane knytt til utviklingsplan for Vestland 2021-2024.
3. Det blir sett ned ei tverrfagleg gruppe til å jobbe med kunnskapsgrunnlaget og til å førebu frivilligpolitisk strategi for Vestland. Gruppen blir leia av avdeling for kultur, idrett og inkludering.

4. Vestland fylkeskommune innleier eit samarbeid med Frivillighet Norge knytt til arbeidet med frivilligpolitikk i Vestland.

Avdeling for kultur, idrett og inkludering i Vestland fylkeskommune har leia arbeidet med kunnskapsgrunnlaget, og sette i juni 2020 ned ei tverrfagleg gruppe - Frivilliggruppa - med tilsette frå ulike avdelingar og seksjonar i fylkeskommunen. I oktober 2020 vart det etablert ei referansegruppe med representantar frå regionale frivillige organisasjonar, som har bidratt i arbeidet. I tillegg har vi fått god bistand frå andre aktørar og organisasjonar, spesielt Frivillighet Norge.

1.2 Avgrensingar og definisjonar

Det er i kommunane det frivillige arbeidet skjer, og fleire av kommunane i Vestland har politisk vedtekte frivilligstrategiar. I kunnskapsgrunnlaget ser vi på frivillig sektor i eit regionalt perspektiv. Som fylkeskommune har vi eit særskilt ansvar for det regionale nivået. Omgrepet *regionalt* handlar her om geografisk nedslagsfelt utover ein enkeltkommune og/eller regional funksjon i kraft av oppdrag, storleik, kvalitet og særpreg.

Lokale frivillige organisasjonar som ikkje har eit regions- eller fylkesledd er mindre synlege i kunnskapsgrunnlaget. Desse organisasjonane kan likevel vere viktige ressursar med regionale funksjonar, og må følgast opp i det vidare arbeidet med frivilligpolitikk i Vestland.

Vi har valt å nytte Frivillighet Norge sin definisjon av frivilligheit, som igjen viser til ILO (International Labor Organization):

ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter - enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning - uten å ta betalt (ILO, 2011)¹

¹ <https://www.frivillighetnorge.no/fakta/hva-er-frivillighet/>

1.3 Vestland fylke – demografiske endringar og livsvilkår

Vestland er eit spreiddbygd fylke, sjølv om rundt 80 % av befolkninga bur i tettbygde strøk. Sentraliseringa er venta å auke i dei kommande åra, og fram mot 2040 vil åtte av ti innbyggjarar vere busett i dei 12 mest sentrale kommunane.²

Fødselstala går nedover, og befolkninga blir eldre. Aldersfordelinga i kommunane er ujamn. Framskrivingar syner at åtte kommunar vil ha mindre enn 20 % eldre i 2040. Dei fleste av desse er kommunar rundt Bergen. Ni av kommunane vil ha over 30 % eldre, derav mange rundt Sognefjorden.

Innvandring har vore viktig for folketalsutviklinga i alle delar av fylket dei seinare åra. Ved inngangen til 2018 var 12 % av befolkninga innvandrarak og norskfødde med innvandrarforeldre. Dei siste åra har innvandringa bremsa opp. Det er fleire med innvandrarbakgrunn som flyttar frå enn til Vestland.³

Gode oppvekstvilkår skapar grunnlaget for helse og trivsel gjennom heile livet.

Folkehelseoversikta i Vestland (2019-2023)⁴ viser at dei fleste i Vestland lever gode liv og tek gode og sunne val for seg sjølv og familien. I Vestland er forventa levealder for menn og kvinner signifikant høgare enn landet elles. Gode samfunn og helsetenester er viktige årsaker til at folk blir eldre. Samtidig ser vi at livsvilkår som trygg oppvekst, utdanning, arbeid, inntekt og ei meningsfull fritid er ulikt fordelt i fylket.

Folkehelseoversikta i Vestland slår fast at svak økonomi og låg utdanning gir dårlegare livsvilkår og lågare deltaking i organiserte og eigenorganiserte aktivitetar. Funksjonsnivå påverkar deltaking, og innvandrarak deltar i mindre grad i formaliserte medlemskap og organisasjonsliv. Det er ei negativ utvikling i psykisk helse i Vestland, spesielt blant unge. Ein av fem ungdommar svarar at dei har vore mykje plaga av einsemd siste veka. Fleire jenter enn gutar svarar at dei kjenner seg einsame.⁵ Frivilligheita kan bidra ved å inkludere fleire og redusere barrierar for deltaking.

Foto: Morten Wanvik/Vestland fylkeskommune

² <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/vestland--statistikk-og-utviklingstrekk/>

³ [ibid.](#)

⁴ <https://www.vestlandfylke.no/folkehelse/kunnskapsgrunnlag/oversikt-over-folkehelsa/>

⁵ <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/vestland--statistikk-og-utviklingstrekk/>

2 SAMANDRAG: MOGLEGHEITER OG UTFORDRINGAR I FRIVILLIG SEKTOR FRAMOVER

Frivilligheita endrar seg samtidig med endringar i samfunnet. Vi vil i det vidare presentere undersøkingar og forskning nasjonalt og i eige fylke. Her er eit samandrag av det du vil møte seinare i dokumentet, formulert som moglegheiter og utfordringar vi ser for frivillig sektor i Vestland i framtida.

Frivilligheit og organisasjonsliv

- Endra frivillig engasjement. Den frivillige innsatsen er stabil, men fleire engasjerer seg som privatpersonar og ikkje som representant for ein organisasjon.
- Enkelte medlemsorganisasjonar opplever fråfall, andre vekst. Færre er medlemmer i ideologiske, verdiorienterte organisasjonar og fleire i organisasjonar der ein kan utfalde seg fysisk eller kulturelt.
- Nye organisasjonsformer. Fleire lokale lag blir stifta utan å vere knytt til ein nasjonal organisasjon. Fleire heildigitale foreiningar blir etablerte.
- Økonomien i frivillig sektor er i endring. Ein større del av inntektene kjem frå private hushaldningar og privat sektor. Det offentlege bidrar framleis sterkt.
- Dei regionale frivillige organisasjonane i Vestland melder om behov for betre nettverk og styrka kompetanse.
- Ein del lokale organisasjonar utan regional organisering i Vestland, m.a. innan kulturarvfeltet og blant innvandrarsamfunn, har viktige regionale funksjonar.
- Rekruttering av medlemmer generelt og medlemmer til verv blir sett på som utfordrande av mange organisasjonar.
- Mange organisasjonar peikar på inkludering og rekruttering av etniske og kulturelle minoritetar og menneske med nedsett funksjonsevne som utfordrande.

Deltaking og barrierar

- Demografien er i endring. Vi blir stadig fleire eldre, som kan bidra både som frivillige, og ha behov for frivillig hjelp og innsats.
- Innvandrarar er underrepresenterte i frivilligheita, og i styring og leiing av denne.
- Kvinner og ungdom er underrepresenterte i styring og leiing av frivillig sektor.
- Dårleg privatøkonomi hindrar ein del i å delta i aktivitetar og frivillig arbeid.
- Sosial ulikskap påverkar barn og unge si deltaking i organiserte fritidsaktivitetar. Unge frå familiar med låg sosioøkonomisk status deltar mindre, spesielt i idrett og kulturaktivitetar.
- Menneske med nedsett funksjonsevne opplever utfordringar med å delta i aktivitetar og frivillig arbeid.

Samfunnsendringar

- Velferdsstaten er i endring. Frivillig sektor kan få ei større rolle innan velferd.
- Samskaping mellom det offentlege, det private og sivilsamfunnet sine organisasjonar er eit styringsideal. Dette kan medføre at offentleg politikk og tenester i større grad blir resultat av prosessar med mange ulike aktørar.
- Frivillige organisasjonar og offentleg sektor styrkar kvarande gjennom tettare samarbeid og samhandling. Kommunar med vedtatt frivilligpolitikk samarbeider betre med frivilligheita, spesielt innan integrering.
- Klimaendringar og flyktningskrise utfordrar og krev handling frå frivillig sektor.
- Er frivilligheita endra etter koronaen? Koronapandemien kan ha svekka frivilligheita økonomisk og medføre at ein del sluttar å engasjere seg som frivillige.

Nokre tal frå den norske frivilligheita:

- 55 % har gjort frivillig innsats i 2021, mot 66 % i 2020.
 - 4 av 10 oppgir at koronasituasjonen har hindra dei i å gjere frivillig arbeid i 2021.
 - 69 % svarde i 2021 at dei er medlem i ein frivillig organisasjon, mot 74 % i 2020.
 - I 2018 vart det utført uløna frivillig innsats tilsvarande 142 000 årsverk. Verdien av dette er rekna ut til å vere nesten 78 mrd. kr.
- Frivillige organisasjonar bidrar årleg med 139 mrd. kr i verdiskaping. Dette tilsvarar 4,6% av bruttonasjonalproduktet.
 - I snitt arbeider dei frivillige om lag 79 timar per år.
 - Dei over 67 år utfører mest frivillig arbeid, med 119 timar per år.

Kjelder: Frivillighetsbarometeret (2021), Satelittrekneskap for ideelle og frivillige organisasjonar (2018) og Levekårsundersøkinga (2020).

Foto: Morten Wanvik/Vestland fylkeskommune

3 FRIVILLIG SEKTOR I VESTLAND

Det frivillige arbeidet er stort og famnar mange ulike område og sektorar. Vi vil ikkje klare å fange opp alt som skjer i frivilligheita i Vestland, men vil her gje eit oversiktsbilete.

3.1 Frivillige organisasjonar

Dei frivillige organisasjonane er ein bærebjelke i samfunnet. Tal frå SSB si levekårsundersøking i 2020 viser at 45 % av befolkninga på Vestlandet svarar at dei er aktive i frivillige organisasjonar. 18 % er aktive i to eller fleire organisasjonar. Dette er på linje med tal for resten av landet.⁶

Som fylkeskommune har vi særskilt ansvar for regionale frivillige barne- og ungdomsorganisasjonar, kulturorganisasjonar, idretts- og friluftsgeselskap og mangfaldsorganisasjonar. Vi har også kontakt med og yter tilskot til andre regionale frivillige organisasjonar.

I Vestland fylkeskommune sitt budsjett for 2022 er det løyvd om lag 24,3 millionar kr i driftstilskot til frivillige organisasjonar. Vestland fylkeskommune løyver om lag 9 millionar kr i prosjektmidlar til frivillig sektor og om lag 277 millionar kr gjennom tilskotsordningar til prosjekt som frivillige organisasjonar, kommunar, stiftingar og andre kan søkje på. Av desse midlane er om lag 215 millionar kr spelemidlar til anlegg for idrett og fysisk aktivitet eller kulturbygg. Prosjektmidlane er rekna ut frå budsjett eller løyvde tilskot i 2021 eller 2022, då det ikkje er gjort tildelingar frå alle tilskotsordningane i 2022. Midlane er fylkeskommunale eller statlege midlar / spelemidlar tildelt fylkeskommunen til vidare fordeling. Liste over mange av tilskotsordningane frå Vestland fylkeskommune til frivillig sektor er vedlagt kunnskapsgrunnlaget.

Kommunane rapporterer kvart år inn tal på frivillige lag som får kommunalt tilskot, og kor mykje som blir delt ut i driftstilskot⁷:

Vestland	Frivillige lag og foreiningar, andre kulturaktivitetar		Frivillige lag og foreiningar, idrett	
	2020	2021	2020	2021
Frivillige lag og foreiningar som mottar kommunalt tilskot (tal)	1 540	1 359	571	610
Kommunale driftstilskot til frivillige lag og foreiningar i gjennomsnitt per lag (kr)	35 499	57 306	107 741	104 416
Driftstilskot til frivillige lag og foreiningar totalt (kr)	54 668 000	77 879 000	61 520 000	63 694 000

⁶<https://www.ssb.no/statbank/table/13070>

⁷<https://www.ssb.no/statbank/table/11761/>

3.1.1 Barne- og ungdomsorganisasjonar

Dei frivillige barne- og ungdomsorganisasjonane representerer mange ulike verdiar, og har eit stort mangfald av aktivitetar innan mellom anna kultur, friluftsliv, idrett, fritid, livssyn, samfunnspolitikk og elev/student.

På nasjonalt nivå er 102 barne- og ungdomsorganisasjonar medlemmer i Landsrådet for Noregs barne- og ungdomsorganisasjonar (LNU), med til saman rundt 450 000 medlemskap.⁸ Organisasjonar med idrettslege aktivitetar og ad-hoc organisasjonar har ikkje fullt medlemskap i LNU, og kjem i tillegg. Mange av dei nasjonale barne- og ungdomsorganisasjonane har region- / fylkesledd i Vestland. Vestland fylkeskommune har ei tilskotsordning til drift av regionale barne- og ungdomsorganisasjonar. 20 organisasjonar fekk tilskot gjennom ordninga i 2021.

Undersøkinga *Ung frivillighet 2018. Rapport 16*⁹ viser vekst i medlemstalet på nasjonalt nivå i dei frivillige barne- og ungdomsorganisasjonane i LNU i perioden 2006-2017. Samtidig ser koronapandemien ut til å ha påverka medlemstalet. LNU skriv i årsmeldinga for 2021 at undersøkingar viser ein medlemsnedgang på om lag 50 000 tapte medlemskap i LNU sine medlemsorganisasjonar i 2021¹⁰.

3.1.2 Frivillige kulturorganisasjonar

Dei frivillige kulturorganisasjonane har eit stort mangfald av aktivitetar innan musikk, song, teater, handverk, dans, historieformidling, visuell kunst, kulturarv og andre område. Mange kulturorganisasjonar står bak festivalar og store publikumsarrangement. Ein del frivillige kulturorganisasjonar er eigarar av lokale kulturbygg. Kulturindeksen til Telemarksforsking¹¹ plasserte Vestland på tredje plass av dei 11 fylka i landet når det gjeld frivilligheit innan kulturfeltet i 2020. Indeksen ser mellom anna på moms kompensasjon til frivillige lag og organisasjonar og organiserte aktivitetar gjennom korps, kor, historielag, husflidslag og kunstlag, samt deltaking på vaksenopplæringskurs.

I det nasjonale samarbeidsforumet Frivillighet

⁸ <https://www.lnu.no/om-lnu/>

⁹ <https://www.lnu.no/wp-content/uploads/2021/10/lnu-r16-ung-frivillighet-2018.pdf>

¹⁰ <https://www.lnu.no/om-lnu/barne-og-ungdomstinget/arsmelding/>

¹¹ <https://www.telemarksforsking.no/publikasjoner/norsk-kulturindeks-2020-resultater-for-vestland-fylke/3674/>

¹² <https://www.frivillighetnorge.no/medlemmer/kultur-og-fritid/>

¹³ <https://kulturvern.no/medlemmer/>

¹⁵ www.idrettsforbundet.no

¹⁶ <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/vestland/>

Norge er 44 av om lag 350 medlemsorganisasjonar i kategorien «Kultur og fritid»¹². Mange av desse har region- eller fylkeslag i Vestland. Norges kulturvernforbund er ein paraplyorganisasjon for frivillige kulturvernorganisasjonar og samlar 28 landsdekkande organisasjonar². I Vestland fylke er det frivillige arbeidet innan kulturarvfeltet stort på lokalt nivå, gjennom lokale lag eller i regi av enkeltpersonar. Det er få regionale ledd som representerer dei lokale aktørane. Mange av dei frivillige organisasjonane innanfor kulturarvfeltet fyller likevel viktige regionale funksjonar, og er støttespelarar og samarbeidspartar for fylkeskommunen i arbeidet med kulturvern og kulturminneforvaltning.

Vestland musikkråd samlar 21 regionale musikkorganisasjonar og ni lokale musikkråd under sin paraply¹³. I Vestland finn vi åtte kommunale eller interkommunale amatørkulturråd eller kulturråd. Gjennom desse råda har frivillige kulturorganisasjonar gått saman for å samordne kulturlivet og frivilligheita og løfte felles utfordringar.

Vestland fylkeskommune støyr opp under det frivillige kulturlivet gjennom mellom anna tilskotsordningar til drift av regionale kulturorganisasjonar og midlar til prosjekt. I 2022 fekk 22 fylkeslag eller paraplyorganisasjonar innan frivillig kulturliv driftstilskot via fylkeskommunen.

3.1.3 Idretts- og friluftsportorganisasjonar

Norsk idrett er organisert under Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF)¹⁵, og svært mange særrettar og regionale idrettsorganisasjonar er tilknytt NIF sentralt. Formålet til NIF er å arbeide for at alle menneske får høve til å utøve idrett ut i frå sine ønske og behov.

I Vestland fylke er idretten organisert gjennom Vestland idrettskrets. Idrettskretsen er bindeledd mellom dei lokale idrettslagane og dei regionale særkretsane og regionane. Idrettskretsen omfattar 53 særrettar og 43 idrettsråd, som organiserer 1096 idrettslag og over 214 300 medlemskap¹⁶.

Nasjonalt er friluftslivet primært organisert gjennom to organisasjonar, Norsk Friluftsliv¹⁷ og Friluftsrådernes Landsforbund¹⁸. Norsk Friluftsliv organiserer 18 friluftslivorganisasjonar nasjonalt, med over 950 000 medlemmar og meir enn 5000 lag og foreiningar. Mange av desse har regionale lag i Vestland. Fleire av organisasjonane er også medlemmer i Forum for Natur og Friluftsliv (FNF)¹⁹ som arbeider med spørsmål knytt til friluftsliv, natur og miljø. I Vestland fylke er det per i dag tre interkommunale friluftsråd knytt til Friluftsrådernes Landsforbund.

Vestland fylkeskommune samarbeider med og gjev drifts- og prosjekttilskot til fleire av dei regionale idretts- og friluftslivorganisasjonane.

3.1.4 Mangfaldsorganisasjonar

Mangfald handlar om menneska i samfunnet, om det som gjer oss ulike og det som samlar oss. Etnisk mangfald er ein del av dette biletet.

Innvandrarorganisasjonar kan ha ulike formål, men dei fleste er etablert for å ta vare på og styrke etnisk og religiøs identitet og tilhøyrse. Innvandrarforeiningane si historie i Noreg er relativt kort, og heng saman med innvandringsperioden frå andre halvdel av 1960-talet. Den siste kartlegginga i Norge vart gjort i 2006, og viser om lag 1000 lokale foreiningar og 10 paraplyorganisasjonar²⁰. Truleg har talet innvandrarorganisasjonar auka sidan dette.

Formålet til organisasjonane kan mellom anna vere å skape nettverk, kompetanseheving og å styrke sosiale og kulturelle band. Nokre studium har likevel vist at enkelte innvandrarorganisasjonar har tendens til å vere internt orienterte med få koplingar utad²¹. Vestland Innvandrerråd er ein politisk og religiøs nøytral paraplyorganisasjon for innvandrarorganisasjonar i Vestland²².

¹⁷ <https://norskfriluftsliv.no/>

¹⁸ <https://www.friluftsrad.no/>

¹⁹ <https://fnf-nett.no/>

²⁰ <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/no/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf>

²¹ <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2442815/Foreningsliv+i+et+flerkultu-relt+lokalsamfunn.pdf?sequence=2>

²² <https://vestlandinnvandrerrad.no/>

²³ <https://www.safo.no/>

²⁴ <https://ffo.no/>

1. januar 2020 overtok fylkeskommunane Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) sine seks regionale oppgåver. Ei av oppgåvene er regional oppfølging av frivilligheit og samfunnsdeltaking. Vestland fylkeskommune har fleire tilskotsordningar som skal bidra til å byggje opp under fylkeskommunen sine mål og arbeid på området inkludering og mangfald.

3.1.5 Andre viktige sivilsamfunnsorganisasjonar

I Vestland fylke har vi eit stor mangfald av sivilsamfunnsorganisasjonar, mange av desse med regionalt ledd. Vestland fylkeskommune er i kontakt med og gjev tilskot til fleire av desse organisasjonane.

Humanitære organisasjonar er basert på prinsippa om humanitet, nøytralitet og uavhengigheit. Dei humanitære organisasjonane driv arbeid innan mellom anna beredskap, mangfald og fattigdomstiltak.

Frivillig sektor har vore med i utviklinga av velferdstenester og innovasjon på helse- og omsorgsfeltet, og har vist veg for det som seinare har blitt oppgåver for velferdsstaten. **Frivillige organisasjonar innan helse- og omsorgsfeltet** arbeider m.a. innan rusfeltet, kreftomsorg, psykisk helse og omsorg ved livets slutt.

Det finst ulike **frivillige organisasjonar med og for seniorar og pensjonistar**. Frivilligheit og eldre dreier seg både om at eldre skal få god alderdom, og at eldre kan vere ein ressurs i samfunnet.

Det finst mange **organisasjonar for personar med nedsett funksjonsevne**, som mellom anna jobbar for likeverd og likestilling. Organisasjonane er gjerne nasjonale med regionale fylkeslag. Dei fleste er samla i Samarbeidsforumet av Funksjonshemmedes Organisasjonar (SAFO)²³ og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)²⁴.

Trus- og livssynsorganisasjonane er i arbeidsoppgåver, breidde, mangfald og målgruppe i all hovudsak lik andre frivillige organisasjonar. Mykje av arbeidet er retta inn mot barn og ungdom og har ofte kultur, idrett, friluftsliv eller humanitært arbeid som primæraktivitet. Mange av organisasjonane har religiøst formål og enkelte har humanistisk formål.

Innanfor dei **politiske organisasjonane** har vi både dei politiske partia og ungdomspartia, samt organisasjonar som jobbar med politisk påverknadsarbeid innan meir spesifikke saksfelt, slik som internasjonale tema, naturvern, klima- og miljøspørsmål.

Det finst også ei rekkje frivillige **interesseorganisasjonar** med regionlag eller fylkeslag i Vestland. Organisasjonane jobbar innan ulike felt, frå politiske og rettighetsspørsmål, til helse, rusmiddel og trafikk.

Elev- og studentorganisasjonane er ofte organisert med lokale medlemslag knytt til studiestadane, men enkelte har også region- eller fylkeslag i Vestland.

Vi har også mange frivillige organisasjonar innan **bustad, lokalmiljø og økonomi**, slik som velforeiningar, grendelag, burettslag og arbeidslivsforeiningar.

Vaksenopplæringsforbundet²⁵ er interesseorganisasjon for i alt 14 **studieforbund**, der dei fleste har regionlag i Vestland. Studieforbunda er ideelle organisasjonar med vaksenopplæring som hovudformål, og med medlemsorganisasjonar knytt til seg.

3.2 Frivillig deltaking og folkehelse

Folkehelseoversikta i Vestland (2019-2023)²⁶ viser at helsefremmande kvardagsarenaer aukar livskvaliteten og meistring. Å utvikle kvaliteten på arenaene der folk oppheld seg – særleg i oppveksten – er eit viktig verkemiddel for å skape ei robust og deltakande befolkning. Å sikre at folk deltek og ikkje fell utanfor er svært viktige folkehelseiltak som kommunane, fylkeskommunen og næringslivet har gode moglegheiter til å påverke gjennom sine verkemiddelapparat.

²⁵<http://www.vofo.no/om-vofo/om-vofo/>

²⁶<https://www.vestlandfylke.no/folkehelse/kunnskapsgrunnlag/oversikt-over-folkehelsa/>

²⁷https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/publikasjoner/notater/notat_02_2016_v4.pdf

²⁸<https://www.vestlandfylke.no/globalassets/kultur/kunst-og-kulturutvikling/rapport-sporjeundersokning-frivillig-sektor-i-vestland-2020.pdf>

Deltaking i frivillig arbeid gir sosial støtte, styrkar demokratiet og tilhøyrsla. I tillegg er det med på å førebygge einsemd og utanforskap. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, har i ein kunnskapsgjennomgang på frivilligheit og folkehelse²⁷ vist til fleire studiar som peikar på ei positiv samanheng mellom deltaking i frivillig arbeid og sjølvrapportert god helse og livskvalitet. Samanlikna med personar som ikkje deltek i frivillig arbeid, rapporterer frivillige stort sett at dei har betre allmennhelse, færre fysiske helseplager og meir velvære.

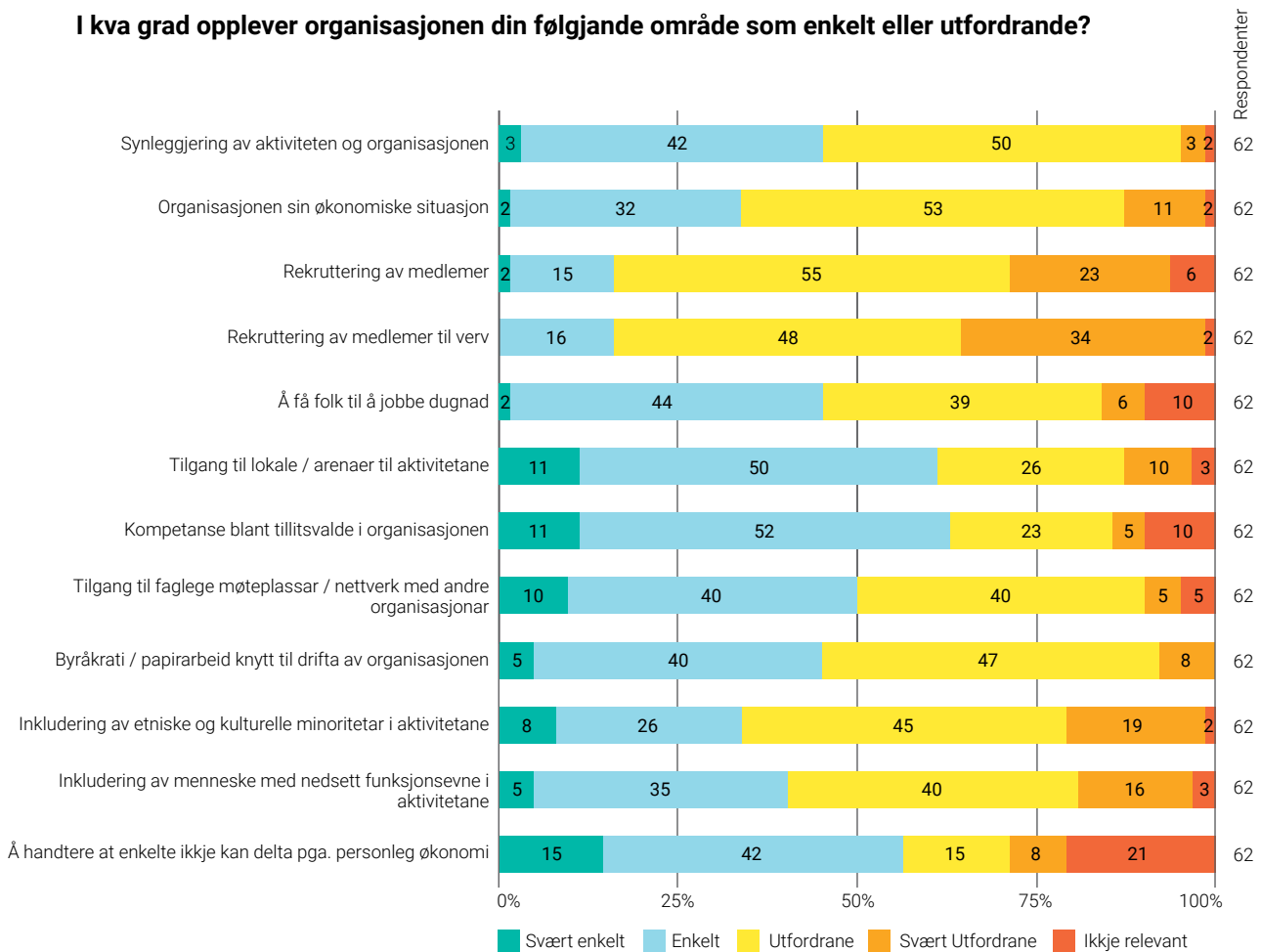
Folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019) viser ein positiv samanheng mellom høg utdanning og deltaking i organisert aktivitet for dei over 18 år. Også økonomisk ulikskap påverkar sosial deltaking. Barn i familier med låg inntekt deltek i mindre grad og sluttar tidlegare i organiserte aktivitetar enn andre barn. Ved å stå utanfor fritidsaktivitetar går dei glipp av viktige arenaer for å treffe andre, utvikle sosial kompetanse, identitet og demokratiforståing.

3.3 Spørjeundersøking blant regionale frivillige organisasjonar i Vestland

Vestland fylkeskommune sendte i desember 2020 ut ei spørjeundersøking²⁸ for å kartlegge utfordringar og moglegheiter, og få innspel til korleis vi kan løfte frivillig sektor. Undersøkinga vart sendt til i alt 92 regionale frivillige organisasjonar, og 66 % svarte på heile undersøkinga. Det var ikkje mogleg å svare «verken – eller» på spørsmåla. Dette for å få fram klarare svar frå respondentane. Ein del spørsmål handla om lokallaga sin situasjon, og kunne dermed vere utfordrande å svare på for regionale organisasjonar. Sidan undersøkinga vart gjennomført i 2020 vart det understreka at ein skulle svare utifrå ein «normalsituasjon», utan koronapandemi.

Respondentane vart delt inn i fire typar: Kulturorganisasjonar, barne- og ungdomsorganisasjonar, idretts-, friluftsliv- og naturorganisasjonar og andre organisasjonar.

I kva grad opplever organisasjonen din følgjande område som enkelt eller utfordrande?

Undersøkinga viser ein klar tendens til at rekruttering av medlemmer generelt og til verv, og inkludering av etniske og kulturelle minoritetar og menneske med nedsett funksjonsevne i aktivitetane blir sett på som dei mest utfordrande områda.

Kulturorganisasjonane har høgst svarprosent som peikar på rekruttering og inkludering som ei utfordring, og svarar mest negativt rundt synleggjing. Hos barne- og ungdomsorganisasjonane svarar mange at rekruttering er utfordrande, men har meir positive svar når det gjeld inkludering. For idrett-, friluft- og naturorganisasjonane er

rekruttering av medlemmer til verv og arbeidet med inkludering dei mest utfordrande områda. I tillegg svarte mange frå idretts- og friluftorganisasjonane at byråkrati/papirarbeid og det å få folk til å jobbe dugnad er utfordrande. For kategorien «andre organisasjonar» er rekruttering av medlemmer det mest utfordrande området, medan mange fleire svarar at synleggjing og inkludering er enkelt / svært enkelt.

I dei opne tekstsvara svarar mange at dei ønskjer fleire møteplassar for frivillig sektor (seminar, konferansar, erfaringsutveksling o.l.), og at dei ønskjer regionalt kulturråd og/eller frivilligråd.

3.4 Frivillig innsats utan medlems- skapstilknytning

Frivillig innsats frå enkeltpersonar som ikkje er medlem av eller representerer ein organisasjon er aukande²⁹. På lokalt plan engasjerer fleire seg mellom anna i arbeidet til frivilligsentralar i kommunane og deltar på dugnadsarbeid i lokalsamfunna.

Den frivillige innsatsen ved større kulturarrangement og festivalar er stor. Arrangørane inviterer frivillige organisasjonar til innsats, eller enkeltpersonar melder seg sjølv som frivillige. Det er etablert digitale løysingar for samarbeidet mellom frivillige organisasjonar og arrangørane. Det er skilnad mellom frivilligheit ved heilårsarrangement og frivilligheit på korte arrangement. Graden av frivillig arbeid er størst for arrangement med kommersiell driftsform innan musikk-sjangerane pop og rock³⁰.

Frivillig.no er ein nasjonal portal der alle som ønskjer det kan melde seg til frivillig arbeid. Mange arrangørar og organisasjonar nyttar seg av portalen³¹.

3.5 Arenaer for frivillig arbeid

Frivilligheita har ulike behov for møteplassar, anlegg og arenaer for aktiviteten. I spørjeundersøkinga blant regionale frivillige organisasjonar i Vestland³² svarar om lag halvparten at det er utfordrande for lokallaga å få tilgang til eigna lokale/arenaer og at det er dyrt å leige eller drifte lokale/arenaer for aktivitetane. I rapporten *Organisasjonslandskap i endring 2009-2019*¹, gjennomført av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, svarar rundt halvparten av organisasjonane at dei har tilgang til gratis eller rimelege lokale til aktiviteten. 20 % av dei lokale organisasjonane eig eigne lokale, i følge undersøkinga.

Tabellen nedanfor viser kor mange kommunar i Vestland som hadde tilbod om gratis eller redusert husleige for barne- og ungdomsforeiningar i 2020-2021:³⁴

	Frivillige lag og foreiningar, andre kulturaktivitetar		Frivillige lag og foreiningar, idrett	
	2020	2021	2020	2021
Gratis hall- eller husleie for frivillige barne- og ungdomsforeiningar (ja=1, nei=0)	31	33	29	3325
Redusert hall- eller husleie for frivillige barne- og ungdomsforeiningar (ja=1, nei=0)	25	24	26	24

²⁹ Lorentzen & Midtsundstad 2020. Frivillighet. Nye former for frivillig arbeid i norske kommuner, s. 13

³⁰ <https://www.kulturradet.no/documents/10157/127683c0-c922-4cb7-9fbf-08abc55c76e1>

³¹ <https://om.frivillig.no/festivalogkultur>

³² <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/kultur/kunst-og-kulturutvikling/rapport-sporjeundersoking-frivillig-sektor-i-vestland-2020.pdf>

³³ <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2639499/Organisasjonssamfunn%20i%20endring.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

³⁴ <https://www.ssb.no/statbank/table/11761/>

Mange frivillige organisasjonar nyttar offentlege lokale og arenaer, som t.d. skular og idrettsanlegg. Kommunane bestemmer om dei vil ta betalt for utlån. Er aktiviteten rekna som vaksenopplæring har organisasjonen som gjennomfører opplæringa rett til gratis offentlege undervisningslokale, i følgje vaksenopplæringslova, §7.

Fylkestinget i Vestland vedtok i samband med budsjett 2020 at vidaregåande skular og idrettsanlegg i fylkeskommunen si eige bør vere gratis for frivilligheita knytt til born og unge. Fylkeskommunen arbeider med å kartlegge kostnaden og praktiske forhold rundt dette.

Gjennom ordninga for spelemidlar blir det gjeve tilskot til kulturbygg, idrettsanlegg, friluftsanlegg og løypetiltak i fjellet / overnattingshytter. Fylkeskommunane tildeler kvart år spelemidlar til kulturbygg og anlegg for idrett og fysisk aktivitet, etter tildeling frå Kulturdepartementet. I 2021 vart følgjande tildelt i spelemidlar i Vestland fylke:

Tilskotsordning	Kr tildelt
Tilskot til kulturbygg	ca 6,2 mill.
Tilskot til idrett og fysisk aktivitet	ca 216 mill.

Innanfor kulturbygg finn vi både offentleg eigde kulturhus og organisasjonseigde kulturbygg, eigd av ungdomslag, grendelag, velforeiningar og andre lag eller stiftingar. I 2021 var det i Vestland 60 søknader om spelemidlar til kulturbygg. Det var 16 søknader om tilskot til kulturarenaer med regionale funksjonar i 2021. Fylkestinget tildelte i 2021 15 millionar kr i ekstraordinære midlar og i 2022 14 millionar i budsjettmidlar i denne tilskotsordninga.

Idrettsanlegg og friluftslivsanlegg som har fått midlar gjennom spelemiddelordninga er i hovudsak eigd anten av kommunane, eit idrettslag eller eit grendelag. Det er registrert om lag

7700 idrettsanlegg i Vestland fylke. Årleg hand-samar fylkeskommunen rundt 600 søknadar om midlar til etablering eller rehabilitering av anlegg til idrett og fysisk aktivitet.

3.6 Samhandling med andre sektorar

Frivillig sektor er ein viktig samfunnsaktør, og samhandlar med offentleg og privat sektor på mange ulike måtar og område.

I spørjeundersøkinga blant regionale frivillige organisasjonar i Vestland desember 2020³⁵ svarte om lag halvparten at samarbeidet mellom kommunane og dei lokale medlemslaga er enkelt, medan ein litt større andel meinte at samarbeidet mellom fylkeskommunen og regionlaget/ fylkeslaget er enkelt.

Eit fleirtal av organisasjonane svarte at det er enkelt for dei lokale medlemslaga og fylkeslaget/ regionlaget å få til samarbeid med andre frivillige organisasjonar. Vidare svarte godt over halvparten at det er utfordrande for dei lokale medlemslaga å få til samarbeid med privat næringsliv, og meir enn 2/3 at dette er utfordrande for fylkeslaget/regionlaget.

Samarbeid med privat sektor

Mange bedrifter og stiftingar støttar lag og organisasjonar økonomisk med sponsor- og prosjektmidlar. Andre eksempel på private dugnadsbidrag er mellom anna gratis tenester frå bedrifter og privatpersonar ved oppføring av idrettsanlegg, turstiar, kulturhus etc. Givarar kan få skattefrådrag for pengegaver til frivillige lag og organisasjonar.³⁶

Lotteri- og stiftelsestilsynet viser i ei undersøking³⁷ at norske stiftingar deler ut nær 6 milliardar kr i året. Nær 1,7 milliardar kr blei delt ut til formål innanfor kultur og idrett i 2019, 1,3 milliardar kr gjekk til humanitært arbeid og bistand, og 800 millionar kr til forskning.

Samarbeid med offentleg sektor

Mange offentlege tenestetilbod starta i si tid som tiltak i regi av organisasjonar, t.d. aldersheimar, barnehagar og helsestasjonar. Også i dag tar frivillige organisasjonar tak i samfunnsoppgåver,

³⁵ <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/kultur/kunst-og-kulturutvikling/rapport-sporjeundersokning-frivillig-sektor-i-vestland-2020.pdf>

³⁶ <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/rapportering-og-bransjer/bransjer-med-egne-regler/frivillige-og-ideelle-organisasjoner/skatt-for-gaver/>

³⁷ <https://lottstift.no/norske-stiftelsars-samfunnsbidrag/norske-stiftelsar-delar-ut-6-milliardar-i-aret/>

³⁸ <https://www.ssb.no/statbank/table/11761/>

og organisasjonar blir oppretta på bakgrunn av nye behov.

Kommunane og frivillige organisasjonar samarbeider på mange ulike måtar. Enkelte kommunar støttar lag og organisasjonar i form av gratis/rimeleg lån av lokale³⁸ eller dei kan gi økonomisk støtte. Kommunane kan samarbeide med ulike råd, som amatørkulturråd, musikkråd og idrettsråd. Frivillige organisasjonar bidreg med ulike tenester mot helse- og omsorgssektoren, både «gratis» tiltak, som t.d. besøksvenner, eller ved at kommunen finansierer ikkje-lovpålagde oppgåver som frivillige organisasjonar utfører. Verdighetsenteret³⁹ har gjennom sitt arbeid fått ansvaret for å utdanne frivilligkoordinatorar, som skal koordinere frivillig innsats innanfor eldreomsorga. Verdighetsenteret har fram til 2021 utdanna frivilligheitskoordinatorar i 15 kommunar i Vestland⁴⁰.

Arbeidet med å ta vare på kulturminne av regional og nasjonal verdi, skjer ofte i eit samarbeid mellom det offentlege og frivillige. Særleg innan fartøyvernet utgjer den frivillige innsatsen ein vesentleg del. Her går ofte dei offentlege tilskota til materiale og spesialtenester ved verft, medan drift og naudsynt vedlikehald vert utført av frivillige. Andre døme på samarbeid mellom frivillige, kommunar og fylkeskommunen er innsamling, vern og formidling av stadnamn og historiske foto. Dei offentlege aktørane bidreg med tilskot, rådgjeving, fagleg støtte og koordinering, medan dei frivillige jobbar med kartlegging, innsamling og tilrettelegging i sine lokalsamfunn. Frivillige lag og organisasjonar gjer også eit stort arbeid lokalt med skjøtsel av kulturminne, samt i arbeidet med kartlegging og dokumentasjon av kulturminne av lokal verdi. Sistnemnde har vore ein viktig del av kommunane sitt arbeid med lokale kulturminneplanar.

På andre område, som kultur, idrett, friluftsliv og barne- og ungdomsarbeid, er det også eksempel på samarbeid, til dømes med barn og unge i familiar med vedvarande låginntekt, personar med ulike utfordringar og eldre. Andre døme kan vere frivillige organisasjonar som samarbeider

med biblioteket om arrangement eller som bidreg med aktivitetar i SFO.

Frivilligpolitikk

Samarbeidet med dei frivillige er ulikt organisert i kommunane. Det er behov for kompetanse, god organisering og ein aktiv lokal frivilligpolitikk for å etablere godt samarbeid mellom kommunane og frivilligheita.⁴¹ Frivillighet Norge har utarbeidd eit kart med oversikt over kommunar som har ein heilskapleg frivilligpolitikk, eller som er i ferd med å utarbeide dette.⁴² Per april 2022 har Frivillighet Norge registrert åtte kommunar i Vestland med ein vedtatt frivilligpolitikk, og fleire er i prosess.

I ei spørjeundersøking gjort av Frivillighet Norge⁴³ våren 2022 (ikkje publisert per juni 2022), kjem det fram at berre 51 % av respondentane opplever at kommunane viser til aktivitetar i dei ulike lokallaga, og 48 % veit ikkje om kommunen har ein kontaktperson for frivillige organisasjonar. Det er sterkt ønske om at kommunen m.a. legg til rette for møteplassar mellom kommune og frivilligheit, og at kommunen gjer innbyggjarane merksame på aktivitetar i regi av frivillige organisasjonar.

Frivilligsentralar

Frivilligsentralane kan vere kommunale eller er delvis finansiert av kommunen. I følgje Norges Frivilligsentralar⁴⁴ er det i dag om lag 478 frivilligsentralar i Norge, fordelt på 312 kommunar. Felles for dei er at dei skal fungere som ein lokalt forankra møteplass og nærmiljøsentral, open for alle som har lyst til å delta innan frivillig verksemd. Nokre driftar sjølv sine aktivitetar og har egne frivillige, medan andre har ein koordinerande funksjon til dei frivillige organisasjonane i sitt område og er bindeledd mellom kommune, lokalsamfunn og andre aktørar. Mange frivilligsentralar tar hand om alle desse funksjonane. Det er 57 frivilligsentralar i Vestland tilknytt nettverket Vestland Frivilligsentralar.

³⁸ <https://www.verdighetsenteret.no/>

⁴⁰ <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/verdighetsenteret/V5-a%CC%8Ar rapport-2021-WEB.pdf>

⁴¹ <https://www.frivillighetnorge.no/nyheter/helhetlig-frivillighetspolitikk-gir-gode-resultater/>

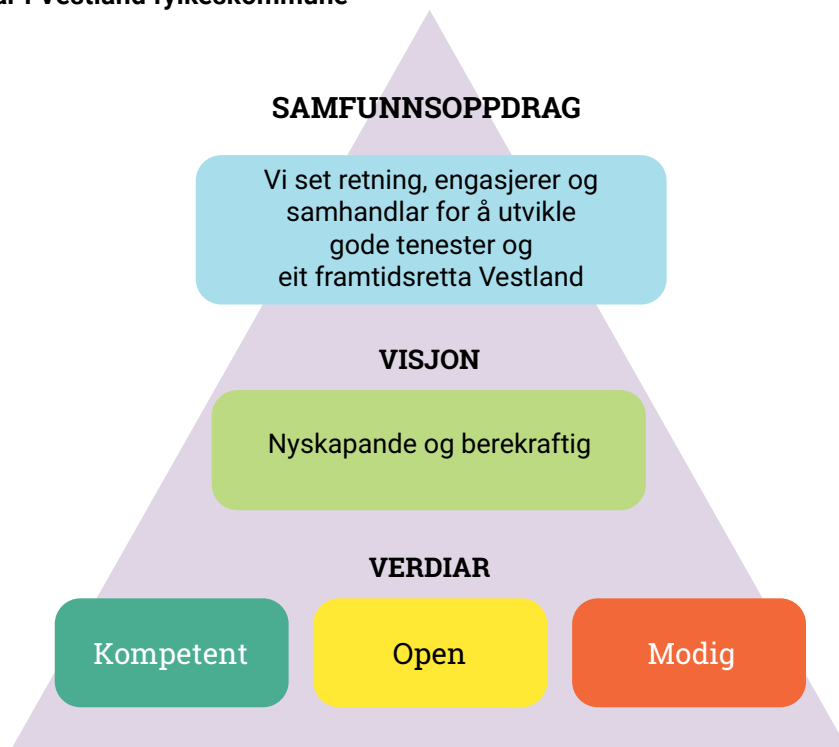
⁴² https://www.nyhetsgrafikk.no/hosting_kunder/kart-frivillighetnorge-2020/

⁴³ <https://www.frivillighetnorge.no/>

⁴⁴ <https://frivilligsentral.no/nettverk>

4 MÅL OG PLANAR I VESTLAND FYLKESKOMMUNE

Visjon og veriar i Vestland fylkeskommune

Samfunnsoppdraget, visjonen og verdiane til Vestland fylkeskommune ligg til grunn for alt arbeidet i fylkeskommunen. Visjonen «Nyskapande og berekraftig» stakar ut den langsiktige kursen for den regionale politikken, og ligg til grunn for alle planar og strategiar. Verdiane «Kompetent», «Open» og «Modig» er viktige i arbeidet med å utvikle organisasjonen.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024

Regional utviklingsplan for Vestland 2020-2024⁴⁵ definerer langsiktige mål for samfunnsutviklinga, og har sett fire hovudmål:

1. Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Norge.
2. Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling.
3. Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv.
4. Like moglegheiter til å delta i verdiskaping.

Det blir peika på at dei frivillige er ein viktig del av idretts- og kulturlivet i Vestland. Ei av utfordringane er å få eit godt samarbeid mellom frivillige, profesjonelle og det offentlege. Frivillig sektor blir m.a. omtala under mål 4 «Like moglegheiter til å delta i verdiskaping» og under strategi 4.1 «Vestland skal fremje opne og inkluderande arenaer for deltaking i kultur, frivillig arbeid og sivilsamfunn».

Regionale planar for folkehelse

Regional plan for folkehelse i Sogn og Fjordane (2015-2025) og Hordaland sin regionale plan for folkehelse (2014-2025) gjeld framleis. Planane har mål om styrka frivillig sektor og legg til grunn at godt samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor gjer det mogleg å lykkast betre med inkludering og medverknad i nærmiljø og lokalsamfunn. Handlingsprogram for folkehelse Vestland 2022-2025 har følgjande prioriterte innsatsområde: *kunnskapsbasert folkehelsearbeid, sosial ulikskap i helse, gode, trygge og deltakande nærmiljø/lokalsamfunn, dei demografiske*

⁴⁵ <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/planlegging/regional-planstrategi/utviklingsplan-for-vestland-vedteken-nett.pdf>

endringane i Vestland og ei aldrande befolkning og barn og unge – livskvalitet og psykisk helse.

Regional plan for kultur

Regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019-2027, *Kultur for alle* og regional kulturplan for Hordaland 2015-2025, *PREMISS: KULTUR* slår fast dei kulturpolitiske måla for fylket. Det vil bli vedtatt ny regional plan for kultur, idrett og friluftsliv i mars 2023, der frivilligheita er eit viktig område.

Andre planar og tiltak

I 2019 vart *anleggspolitikk for Vestland fylkeskommune*⁴⁶ vedtatt med mål om å byggje formålstenlege anlegg innan idrett og fysisk aktivitet.

*Frivilligstrategi for Vestland 2021-2022*⁴⁷ vart vedtatt i mai 2021. Mål og tiltak frå strategien blir tatt med vidare inn i arbeidet med regional plan for kultur, idrett og friluftsliv 2023–2035.

Vestland fylkeskommune signerte hausten 2020 ein samarbeidsavtale med Tverga og med Lokale og Anlægsfonden (LOA) knytt til prosjektet *nyskapande aktivitetsanlegg 2020-2023*.

Vestland fylkeskommune er ein av i alt fem samarbeidspartar i prosjektet *Dugnad for økt deltakelse*⁴⁸ i regi av Frivillighet Norge. Målet er å skape frivilligheit for alle og å førebygge einsemd blant unge og eldre. Prosjektet er støtta av Helse- og omsorgsdepartementet.

Foto: Morten Wanvik/Vestland fylkeskommune

⁴⁶ <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/idrett-og-friluftsliv/anleggspolitikk.pdf>

⁴⁷ <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/kultur/strategiar/frivilligstrategi-for-vestland-20212022.pdf>

⁴⁸ <https://www.om.ungritid.no/dugnad-for-okt-deltakelse>

5 INTERNASJONALE OG NASJONALE MÅL, UNDERSØKINGAR OG FORSKING

I dei neste kapitla vil vi presentere internasjonale, nasjonale og regionale mål og strategiar knytt til frivilligfeltet. Vi vil òg vise fram nokre av dei ressursane som finst, saman med nasjonale statistikkar, undersøkingar og forskning på frivillig sektor.

5.1 FN sine berekraftsmål

FN sine berekraftsmål er verda sin felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, nedkjempe ulikskap og stoppe klimaendringane innan 2030. Eit av hovudprinsippa i berekraftsmåla er at ingen skal utelatast (leaving no one behind). Menneske med nedsett funksjonsevne, flyktningar, etniske og religiøse minoritetar, jenter og urfolk er høgt representert blant dei som lever i fattigdom og deltar mindre i sosiale, kulturelle og fritidsaktivitetar.

Vestland fylkeskommune vil styrke innsatsen for dei mest sårbare gruppene i samfunnet. I Utviklingsplan for Vestland 2020-2024⁴⁹ blir det slått fast at FN sine berekraftsmål skal vere overordna og førande for samfunnsutviklinga i Vestland.

I regjeringa sine forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023⁵¹ blir det slått fast at FN sine berekraftsmål skal ligge til grunn. Frivillig sektor er dermed sentral i kommunale og fylkeskommunale planstrategiar, og for frivilligheita er desse berekraftsmåla spesielt viktige:

- God helse (3)
- Innovasjon og infrastruktur (9)
- Mindre ulikskap (10)
- Berekraftige byar og lokalsamfunn (11)
- Ansvarleg forbruk og produksjon (12)
- Fred, rettferd og velfungerande institusjonar (16)
- Samarbeid for å nå måla (17)

⁴⁹ <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/planlegging/regional-planstrategi/utviklingsplan-for-vestland-vedteken-nett.pdf>

⁵⁰ <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal?lang=nno-NO>

⁵¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-nn.pdf>

5.2 Nasjonale rammer og mål for frivillig sektor

Både **kulturlova**⁵², **folkehelselova**⁵³ og **barnevernlova**⁵⁴ har frivillig sektor som del av lovområdet.

Gjennom **kulturmeldinga**, Meld. St. 8 (2018-2019), *Kulturens kraft*⁵⁵, har regjeringa definert dei overordna kulturpolitiske måla, mellom anna at kulturlivet skal fremje danning og kritisk refleksjon, tilby møteplassar og bygge fellesskap.

Gjennom **frivilligheitsmeldinga**, Meld. St. 10 (2018-2019), *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig*⁵⁶ sette regjeringa fire frivilligheitspolitiske mål: 1. Brei deltaking, 2. Ein sterk og uavhengig sektor, 3. Forenklingsreform, 4. Ein samordna frivilligheitspolitikk.

I **idrettsmeldinga**, Meld. St. 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*⁵⁷ er det overordna målet og visjonen «idrett og fysisk aktivitet for alle». Regjeringa vil legge fram ny idrettsmelding våren 2021.

Ny **idrettsstrategi** “*Sterkere tilbake – ein meir inkluderande idrett*” vart lagt fram i september 2021. Denne vart lagt fram i staden for ny idrettsmelding som kjem på eit seinare tidspunkt. Strategien tek utgangspunkt i gjeldande mål og målgrupper i idrettspolitikken.

I **friluftslivsmeldinga**, Meld. St. 18 (2015-2016) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet*⁵⁸ vil regjeringa ta vare på friluftsliv som ein levande og sentral del av norsk kulturarv og nasjonal identitet, og som kjelde til høgare livskvalitet og betre helse for alle.

Kulturmiljømeldinga, Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold*⁵⁹ tek til orde for at kompetansen som finst i det frivillige, i større grad må inkludrast i kulturmiljøforvaltninga sitt arbeid.

I **folkehelsemeldinga**, Meld. St. 19 (2018-2019) *Folkehelsemeldinga – Gode liv i eit trygt samfunn*⁶⁰ legg regjeringa vekt på at folkehelsearbeid er tverrfagleg og at frivillig sektor, organisasjonar, næringslivet og offentlege myndigheiter må samarbeide om innsatsen.

I Meld. St. 15 (2017-2018) **Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre**⁶¹ vart det slått fast at frivillig sektor er ein viktig arena for å fremje integritet, sosial tilhørslse og deltaking.

I **barne- og ungdomskulturmeldinga**, Meld. St. 18 (2020-2021) *Opplive, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge*⁶² slo regjeringa m.a. fast at det frivillige kulturlivet er avgjerande for at det finst lokale kulturtilbod, spesielt i dei mindre kommunane.

I 2015 la Kulturdepartementet fram **frivilligerklæringa**, i dialog med KS og Frivillighet Norge⁶³ Frivilligerklæringa skal styrke samspelet mellom det offentlege og frivillig sektor og slår fast at frivillig sektor er eit eige politikkområde som må bli sikra medverknad.

Helsedirektoratet har løyvd ca. 54 millionar kr til **Program for folkehelsearbeid 2017-2027**⁶⁴ i Vestland. Dette er ei satsing for å fremje barn og unge si psykiske helse og livskvalitet i kommunane. Frivillige organisasjonar og frivillig aktivitet har ei sentral rolle i dette arbeidet.

5.3 Frivilligheita i Norge: Ressursar og forskning

Den frivillige innsatsen i Norge representerer store verdiar. Det er skapt solide strukturar rundt frivillig sektor i form av økonomiske ressursar, paraplyorganisasjonar og miljø som forskar på sektoren. Samtidig er frivilligheita i stadig endring og utvikling.

⁵² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-89>

⁵³ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>

⁵⁴ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

⁵⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20182019/id2620206/>

⁵⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20182019/id2621384/?ch=1>

⁵⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-26-20112012/id684356/>

⁵⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/>

⁵⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20192020/id2697781/>

⁶⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>

⁶¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-15-20172018/id2599850/>

⁶² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/>

⁶³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/99f8110d39674f3494ec9668be846c09/frivillighetserklaeringen-hefte.pdf>

⁶⁴ <https://www.helsedirektoratet.no/tema/folkehelsearbeid-i-kommunen/program-for-folkehelsearbeid-i-kommunene>

5.3.1 Nasjonale paraplyar for frivillighet

Frivillighet Norge er frivillig sektor sitt interessepolitiske samarbeidsforum med over 350 medlemsorganisasjonar med til saman over 50 000 lokallag i heile Norge.⁶⁵ Rekrutteringsplattformer frivillig.no og ungfritid.no, «Knekk inkluderingskoden», Frivillighetens år 2022 og arbeidet med lokal frivillighetspolitikk er viktige satsingar i Frivillighet Norge. Vestland fylkeskommune og Frivillighet Norge signerte hausten 2020 ein intensjonsavtale om samarbeid.⁶⁶

I tillegg til Frivillighet Norge finst det fleire nasjonale paraplyorganisasjonar innan frivillig sektor. Nokre av dei største er **Norges idrettsforbund**, **Landsrådet for Noregs barne- og ungdomsorganisasjonar (LNU)**, **Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)**, **Unge funksjonshemmede**, **Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjonar (SAFO)**, **Norsk friluftsliv**, **Norges kulturvernforbund** og **Norsk Musikkråd**. Alle desse er medlemmer i Frivillighet Norge.

5.3.2 Nasjonale tal og undersøkingar

Kvart år sidan 2014 har Frivillighet Norge og Kantar gjennomført den årlege befolkningsundersøkinga **Frivillighetsbarometeret**. Tema varierer noko, og i 2021 var verknadane etter koronaepidemien sentral. Undersøkingane frå 2020⁶⁷ og 2021⁶⁸ viser mellom anna at

- i 2020 hadde 66 % gjort frivillig arbeid det siste året, ein auke frå året før. I 2021 sank talet til 55 %
- talet på dei som ikkje hadde delteke i frivillig arbeid gjekk frå 31 % til 43 %
- dei med høgare utdanning og fagutdanning er betre representerte enn dei med låg utdanning,
- andelen som gjer frivillig arbeid er lågast blant dei med lågare inntekt
- menn arbeider meir frivillig enn kvinner, men oppgir også størst tilbakegang i frivillig arbeid – frå 71 til 58 % for menn, mot 61 til 52 % for kvinner
- 69 % svarar i 2021 at dei har vore medlem i ein frivillig organisasjon, mot 74 % året før

- det er høgast tal medlemskap og deltaking i organisasjonar innan idrett, lokalmiljø og kultur
- koronaepidemien hadde størst påverknad på deltaking i aktivitetar, ned 13 prosentpoeng til 55 %, medan det å gi pengar, medlemskap i organisasjon og å vere frivillig gjekk ned mellom 4 og 7 prosentpoeng
- 4 av 10 oppgir at koronasituasjonen har hinda dei i å gjere frivillig arbeid, dette skuldast i stor grad avlysingar

I Frivillighetsbarometeret 2019⁶⁹ svarte 52 % av dei som ikkje er frivillige at dei kan tenke seg å gjere frivillig arbeid for ein aktivitet eller ei sak dei er opptatt av.

Ungdata 2021⁷⁰ viser at i Vestland var 61 % av ungdomsskuleelevar og 46 % av elevar i vidaregåande skule med i organisasjon, lag, klubb eller foreining. Idrettslag var det absolutt vanlegaste, der 60 % i ungdomsskulen og 38 % i vgs hadde vore med på aktivitetar den siste månaden. Deltakinga går ned med alderen, både i organisert idrett, og dei andre organiserte fritidstilboda som fritidsklubb/ungdomsklubb/ungdomshus, korps og kor, religiøse foreiningar, kultur-/musikkskule og andre organisasjonar, lag og foreiningar.

Statistisk sentralbyrå (SSB) sitt **satellitrekningskap for ideelle og frivillige organisasjonar**⁷¹ viser at den frivillige innsatsen i Norge har vore stigande fram mot 2020. Denne viser at det vart uført uløna frivillig innsats tilsvarande 142 000 årsverk i 2018. Verdien av dette var rekna til å vere nesten 78 milliardar kr. Dei viktigaste inntektskjeldene til ideelle og frivillige organisasjonar i 2018 var, i følgje satellitrekningskapen, hushaldningar med nær halvparten av midlane, etterfølgt av staten med om lag ein fjerdedel, kommunar og fylkeskommunar med om lag 17 % og andre finansieringskjelder på ca. 12 %.

I **Levekårsundersøkinga**⁷² blir befolkninga si deltaking på ulike samfunnsarenaer kartlagt. Tala viser at berre 22 % av personar som er 16 år og eldre ikkje er medlem i ein organisasjon, medan 48 % er medlem i to eller fleire.

⁶⁵ <https://www.frivillighetnorge.no>

⁶⁶ <https://innsyn.vlfk.no/Innsyn/RegistryEntry/DocumentDetails/121536?SourceDatabase=>

⁶⁷ <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/Frivillighetsbarometeret-2020-til-nett.pdf>

⁶⁸ <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/Til-nettsiden-Frivillighetsbarometeret-2021.pdf>

⁶⁹ <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/pdf/Frivillighetsbarometeret2019-04.09.19.pdf>

⁷⁰ <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/ungdata-2021/>

⁷¹ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/orgsat>

⁷² <https://www.ssb.no/orgakt>

Organisasjonsmedlemskap og deltaking for personar 16 år og over, 2020 (i prosent)

Er ikkje medlem i nokon organisasjonar	22
Er ikkje aktiv medlem i nokon organisasjonar	53
Er medlem i to eller fleire organisasjonar	48
Er aktiv medlem i to eller fleire organisasjonar	17

38 % har utført frivillig arbeid for ein organisasjon siste år. I snitt arbeider dei frivillige om lag 79 timar pr. år. Eldre over 67 år er dei som utfører mest frivillig arbeid, med i snitt 119 timar per år.

5.3.3 Forsking på frivilligheit

Nordisk ministerråd sin rapport *Frivilligarbete i Norden – sammanhållning i en ny tid*⁷³ frå 2020 viser at dei nordiske landa ligg på topp i Europa når det gjeld deltaking i frivillig arbeid. Den nordiske modellen for frivillig arbeid skil seg frå mange andre land, der frivilligheita ofte er altruistisk – med mål om å hjelpe grupper som treng det. I Norden handlar frivilligarbeid ofte om fritidsaktivitetar. Nordisk ministerråd meiner *tillit* er eit nøkkelord, og at denne er «eksepsjonelt høg» i Norden. Tillit handlar om stor tiltru til myndigheitene og stort innslag av engasjement gjennom medlemsskap i ulike foreiningar og organisasjonar. Frivilligheita har gjerne nær relasjon til den politiske sfæren. Ein ser også endringar i form av profesjonalisering av organisasjonane og auka tilvekst av grasrotinitiativ, spesielt innan klima- og miljø saker. Rapporten viser tendens til at forholdet mellom frivilligarbeid og organisasjonsliv blir svakare – og at fleire engasjerer seg frivillig utan å vere medlem i ein organisasjon.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor⁷⁴ er eit samarbeidsprosjekt mellom NORCE Uni Research Rokkansenteret i Bergen og Institutt for samfunnsforskning i Oslo. I 2020 kom senteret med rapporten *Organisasjonslandskap i endring 2009-2019*⁷⁵ Rapporten viser at frivillig sektor styrkar seg på mange område, ved å fylle

nye behov i befolkninga. Det blir fleire lokale og nasjonale organisasjonar, og det er vekst i tal medlemmer fram til 2019. Justert for befolkningsveksten har gjennomsnittleg tal på medlemskap lagt stabilt på rundt 1,9 per innbyggjar frå 2009 til 2019.

Både lokalt og nasjonalt oppfatar organisasjonane i stor grad økonomien som tilfredsstillande eller god, og det blir fleire løna tilsette i organisasjonane. Vidare viser rapporten at frivillig sektor i mindre grad er ideologisk basert og meir orientert mot fysiske og kulturelle utfaldingsmoglegheiter, eigenorganisering og sosial deltaking. Frivilligheita har også auka kontakten med myndigheitene.

Av negative utviklingstrekk peikar rapporten på underrepresentasjon av kvinner og innvandrarak i styre og leiinga av organisasjonar. Vidare er ulik deltaking knytt til sosiale forskjellar nemnt som ei utfordring. Det er også ei forskyving, der yngre deltar i mindre grad som medlemmer enn eldre. Ein aukande del av aktiviteten blant yngre aldersgrupper blir gjennomført som frivillig innsats utan medlemstilknytning.

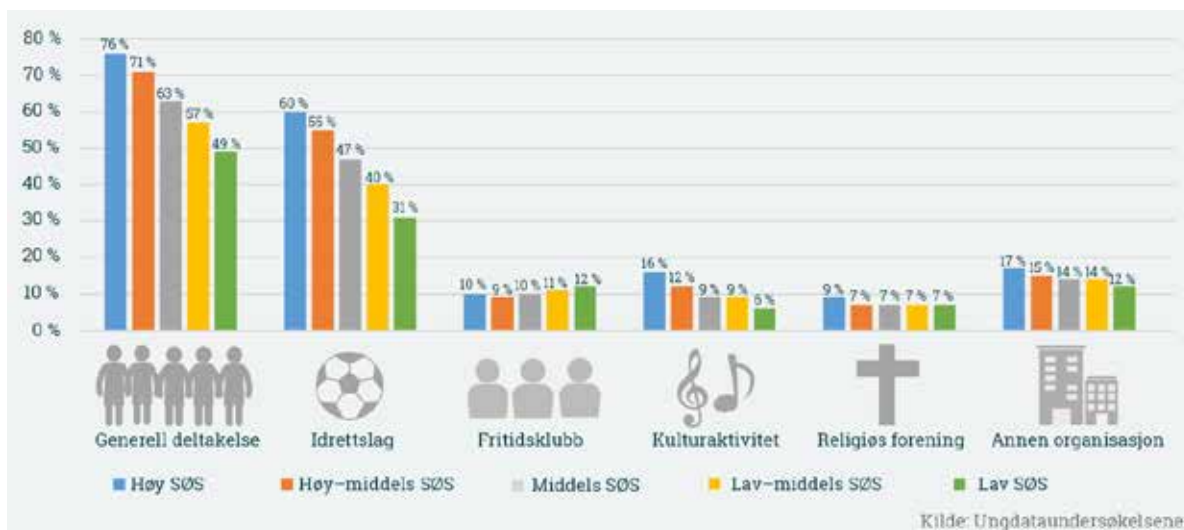
Gjennom rapporten *Sosial ulikhet i barn og unges deltaking i organiserte fritidsaktivitetar*⁷⁶ frå 2020 peikar senteret på at det er betydeleg sosial ulikskap i ungdom si deltaking i organiserte fritidsaktivitetar. Fleire born veks opp i hushaldningar med vedvarande låginntekt, og barn med innvandrarbakgrunn er i fleirtal i denne gruppa. Det er spesielt jenter med ikkje-vestleg bakgrunn som er underrepresentert som deltakarar i organiserte fritidsaktivitetar.

⁷³ <https://pub.norden.org/nord2020-028/#>

⁷⁴ <https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/>

⁷⁵ <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2639499/Organisasjonssamfunn%20i%20endring.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁷⁶ <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2728534>

Rapporten viser at ungdom frå heimar med høgast sosioøkonomisk status har nesten dobbelt så høgt sannsyn for å delta i organiserte aktivitetar enn ungdom frå heimar med lågast sosioøkonomisk status. Dette slår klarast ut i idrett, der dei sosiale forskjellane ser ut til å auke. Deltakinga i kulturorganisasjonar heng også tydeleg saman med sosioøkonomiske forhold. For aktivitetar innan fritidsklubbar og religiøse foreningar er det imidlertid ikkje sosiale forskjellar å spore. Nedanfor er figur frå undersøkinga, som viser deltaking og sosioøkonomisk status (SØS):

I senteret sin rapport *Sivilsamfunnsdeltaking blant innvandrere i Norge*⁷⁸ frå 2020 kjem det fram at 17 % av innvandrarar deltar i frivilligheita. Dette er markant lågare enn andelen norskfødde som er frivillige (39 %). Rapporten peikar på at det er samanheng mellom frivillig arbeid og tillit blant innvandrarar, og at yngre er meir aktive enn eldre. Den viser også ein samanheng mellom frivillig arbeid og politisk engasjement gjennom deltaking i lokalval.

Rapporten *Frivillige organisasjoners arbeid for inkludering av barn og unge*⁷⁹ frå 2022 tar utgangspunkt i Fritidserklæringa⁸⁰ og viser at det er store forskjellar i dei frivillige organisasjonane si forståing av inkluderingsproblematikken. Dei som

lykkast best, er organisasjonar som ikkje primært er aktivitetsorienterte, men deltakarorienterte med inkludering som hovudmål. Organisasjonane i studien nemnte målkonflikter, familieøkonomi, foreldreinvolvering, for mykje fokus på konkurranse/prestasjon og mangel på leiarar eller arenaer som barrierar i inkluderingsarbeidet. Studien viser også at organisasjonar med mange og tette band til kommunen hadde den mest positive oppfatninga av inkluderingspolitikken. Kommunen sin inkluderingspolitikk er då sett i samanheng med tiltak som økonomiske tilskot, ordningar med kontingentkort, utstyrssentralar og tilgang til rimelege eller gratis kommunale lokale. Studien kan tyde på at kommunane sin politikk mot fritidsfeltet er lite heilskapleg og i liten grad integrert med andre politikkområde som sosialpolitikk, skulepolitikk og integreringspolitikk.

I 2020 gav senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor ut rapporten *Finansiering av frivillighet*⁸¹ som ser på økonomien i frivillig sektor og korleis kommunal frivilligheitspolitikk og statleg politikk påverkar rammevilkåra til lokale frivillige organisasjonar. Rapporten viser mellom anna at inntektskjeldene i frivillig sektor delvis har endra seg dei siste åra, der andelen eigenererte inntekter (kontingentar, deltakaravgifter, arrangement etc.) har gått noko ned, medan andelen private bidrag i form av gåver, sponing, utlodding

⁷⁷<https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/publikasjoner/hovedfunn/Sosial-ulikhet-i-barn-og-unges-deltakelse-i-organiserte-fritidsaktiviteter-og-kulturliv/flak/sosial-ulikhet-i-barn-og-unges-deltakelse-i-organiserte-fritidsaktiviteter-og-kulturliv.pdf>

⁷⁸<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2636124/Sivilsamfunnsdeltaking%2b-blant%2binnvandrara%2bi%2bNoreg.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁷⁹https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2837166/Sivilsamfunn_Rapport_2_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁸⁰https://www.regjeringen.no/contentassets/42fc032208724215886755da5d165f1e/folder_fritidserklaeringen.pdf

⁸¹<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2639506/Finansiering%20av%20frivillighet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁸²<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2638301/Kommunal%2bfrivillighetspolitikk.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

m.m., samt offentlig støtte, har gått opp. Momskompensasjon, spelemidlar og Grasrotandelen har etablert seg som viktige inntektskjelder.

Senteret har også forska på kommunal frivilligheitspolitikk⁸² Rapporten viser at kommunar med vedtatt frivilligheitspolitikk samarbeider betre med frivillige organisasjonar, spesielt om integrering. Rapporten *Lokalt beredskapsarbeid*⁸³ som senteret gav ut i 2020 viser at samarbeidet mellom frivillige og politiet fungerer godt, men at samarbeidet er meir variabelt mellom frivillige og kommunane.

I 2014 - 2017 var senteret involvert i forskingsprosjektet *Frivillig innsats og motivasjon i Norge og Skandinavia*⁸⁴ Prosjektet viste mellom anna at sterke velferdsstatar bidrar til å auke frivillig engasjement. Funna i Skandinavia kan henge saman med politiske mål om at det skal vere lett å stifte foreiningar. Samtidig støttar det offentlege frivilligheita økonomisk. Vidare er det tverrpolitisk semje om å omfordele gjennom velferdsstaten. Dermed har dei fleste innbyggjarane ressursar til å engasjere seg i frivillige organisasjonar. Forskingsprosjektet viste at nyare former for digital frivilligheit og lausare medlemskapstilknyping, ikkje ser ut til å gå ut over det frivillige engasjementet i organisasjonane. Dei ulike formene for frivillig engasjement supplerer kvarandre.

Innbyggerundersøkinga frå 2021⁸⁵ viser at dei som deltek i sivilsamfunnet, m.a. gjennom frivillige organisasjonar, er meir tilfreds med tilværet enn andre. Dette gjeld også dei som deltar aktivt i minst éin organisasjon eller foreining. Analysane viser også ein samanheng der særleg dei med medlemskap i velforeining, musikk-/songforeining, den norske kyrkja og «andre foreiningar» er tilfreds med tilværet. Dei som deltar i sivilsamfunnet deltar også i større grad i politikk.

I rapporten **Seniorers engasjement i og for frivillige organisasjonar**⁸⁶ blir det vist til ein rapport frå EU i 2011, der eldre stort sett blir skildra som mottakarar av frivillig arbeid. Dette blir tilbakevist i rapporten. Inkludering i frivillig arbeid gir generelt betre helse hjå eldre, og gir frivilligheita erfaring og innsats. **Frivillighetsbarometeret 2019** viser at grupperinga 60 + blir skildra som stabile, til å stole på, har høg tillit og har ferdig-

heiter som kan brukast i alle typar frivilligarbeid. Ei undersøking i regi av Frivillighet Norge viser at eldre er den aldersgruppa med mest frivillige, heile 71 % i aldersgruppa 67-79 år.⁸⁷

I boka **Frivillighet. Nye former for frivillig arbeid i norske kommuner**⁸⁸ frå 2020 skriv Lorentzen & Midtsundstad mfl. at den frivillige innsatsen er aukande frå enkeltpersonar som ikkje er medlem av eller representerer ein organisasjon. I boka ser ein på korleis frivillig og kommunal sektor i lag kan utløyse ressursar. Samskaping, sosial innovasjon, sosialt entreprenørskap og empowerment er nemnt som ulike nye måtar å samarbeide på. Både offentlig tilsette, frivillige, ulike innbyggjargrupper, enkeltindivid og næringslivet er sentrale innan desse samarbeidsformene.

Lars U. Kobro har interessante analysar som gjeld endringar og nye trendar innan frivilligheita.⁸⁹ *Samskaping* som modell for lokalsamfunnsutvikling og fornying får i desse dagar stor merksemd innanfor forskning og politikktutforming. Samskaping er prosessar der velferd blir planlagt og produsert på tvers av fag og kompetanse, med likeverdige aktørar frå ulike sektorar involvert. Frivillige er ein slik aktør, og dette opnar for nye former for frivilligheit.

Lars U. Kobro meiner at frivilligheita i framtida kan få ei utvida rolle som *sosiale entreprenørar* ved å levere tenester i velferdssamfunnet. Kbro meiner dette bryt med klassisk frivilligheit, men likevel er fullt av idealisme, vågemot og pionerånd, og dermed kanskje tar form som frivilligheit i ei ny rolle.

5.3.4 Frivillig sektor og korona-pandemien

Våren 2022 er frivillig sektor framleis prega av verknadene av **korona-pandemien**. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor oppsummerte fem hovudfunn om m.a. aktivitetsnivå, rekruttering og økonomi etter pandemien⁹⁰:

- Det var synkende aktivitet innan alle område i frivillig sektor under pandemien. Likevel ser organisasjonane føre seg at aktivitetsnivået kjem tilbake til nivået før pandemien.
- 1 av 3 organisasjonar opplever utfordringar med rekruttering av nye medlemmer og

⁸² <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2638300/Lokalt%2beredskapsarbeid.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

⁸⁴ <https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/frivillig-innsats-og-motivasjon-i-norge-og-skandinavia.html>

⁸⁵ <https://dfo.no/rapporter-og-statistikk/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2021/demokrati-og-deltakelse-ny>

⁸⁶ https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/pdf/Rapportseniorersengasjement_LR_V5.pdf?mtime=20191217083428

⁸⁷ <https://www.viover60.no/artikler/mennesker/frivillig-gjor-lykkeligere/>

⁸⁸ Lorentzen & Midtsundstad 2020. *Frivillighet. Nye former for frivillig arbeid i norske kommuner*

⁸⁹ *ibid.* s. 135-154

⁹⁰ <https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/publikasjoner/hovedfunn/frivillig-sektor-etter-pandemien/hovedfunn>

- frivillige.
- Talet på frivillige i folket har gått ned med 5 % samanlikna med før pandemien. Nedgangen på frivillige er størst blant unge voksne under 30 år. Det er større nedgang blant kvinner enn menn.
- Nedgangen i tal frivillige er størst innanfor felte bustad og økonomi, idrett, kultur og fritid.
- 1 av 6 organisasjonar opplevde å få reduserte inntekter, medan utgiftsnivået er stabilt eller har auka.

Frivillighet Norge gav i november 2021 ut rapporten **Fra pandemi til framtid**⁹¹ i samarbeid med Rambøll Norge. Gjennom rapporten blir det peika på fire ulike scenario for framtida etter korona-pandemien.

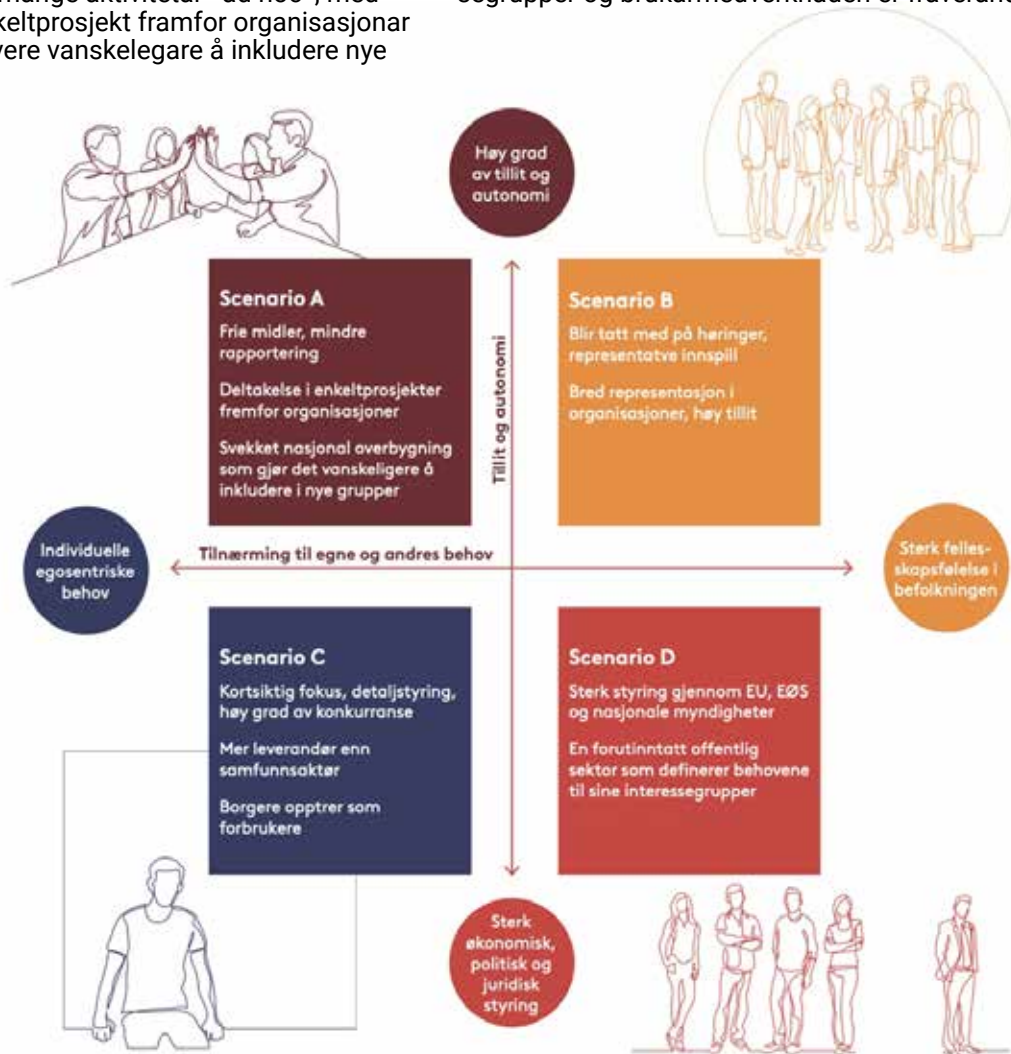
I scenario A er borgarane individuelt og ego-sentrisk orientert mot egne behov, med stor tillit og autonomi til frivillige organisasjonar. I dette scenarioet er mange aktivitetar «ad hoc», med deltaking i enkeltprosjekt framfor organisasjonar – og det kan vere vanskelegare å inkludere nye

grupper.

I scenario B er fellesskapskjensla sterk i folket, samtidig med at tilliten og autonomien til frivillige organisasjonar er stor. Då vil organisasjonar kunne medverke i politiske prosessar. Det er brei representasjon i organisasjonar med høg tillit.

I scenario C er borgarane individuelt og ego-sentrisk orientert, samtidig med at frivillige organisasjonar er sterkt styrt økonomisk, juridisk og politisk. I dette tilfelle vil det vere kortsiktig fokus, detaljstyring og høg grad av konkurranse. Borgarane vil opptre som forbrukarar og organisasjonane i stor grad som leverandørar av tenester til offentlege og private aktørar.

I scenario D er fellesskapskjensla sterk, samtidig som frivillige organisasjonar opplever sterk grad av økonomisk, juridisk og politisk styring. Her har nasjonale myndigheter, EU og EØS sterk styring. Offentleg sektor definerer behova til sine interessegrupper og brukarmedverknaden er fråverande.

⁹¹ <https://www.frivillighetnorge.no/nyheter/lanserer-fire-fremtidsscenarioer-for-frivilligheten/>

6 MEDVERKNAD OG PROSESS

Mange har kome med bidrag til kunnskapsgrunnlaget. Vi har gjennomført ei spørjeundersøking blant regionale frivillige organisasjonar i Vestland og fått mange gode innspel frå referansegruppa for frivillig sektor. Vi har hatt møte med og fått innspel frå Vestland ungdomsutval, fylkeseldrerådet og rådet for menneske med nedsett funksjonsevne. Vi har hatt god dialog med og fått hjelp frå det nasjonale samarbeidsforumet Frivillighet Norge. I tillegg har vi brukt forskning, data og tal om frivillig sektor, og nytta oss av fagekspertisen i Vestland fylkeskommune. Stor takk til alle!

Ei tverrfagleg gruppe med representantar frå ulike avdelingar og seksjonar har jobba med innhaldet i kunnskapsgrunnlaget. Dei som har deltatt i gruppa er:

Anja Angelskår Mjelde, seniorrådgjevar, bibliotekutvikling

Anne Mette Nesje Porten, seniorrådgjevar, plan, klima og folkehelse

Ann Kristin Kjerland, seniorrådgjevar, kulturarv

Elin Molven, seniorrådgjevar, kunst- og kulturutvikling

Frank Tore Farsund Tveit, rådgjevar, idrett og friluftsliv

Hedvig Ølmheim, rådgjevar, arkiv (frå desember 2021)

Shahnaz Shefa Amin, seniorrådgjevar, inkludering, strategi og analyse

Sigrun Espe, seniorrådgjevar, arkiv (til desember 2021)

Simen Lagesen Krogstie, rådgjevar, kulturformidling

Åge Avedal, seniorrådgjevar, kunst- og kulturutvikling (leiar)

I referansegruppa for frivillig sektor i Vestland var det med deltakarar frå følgjande organisasjonar frå hausten 2020 til hausten 2021:

Sogn og Fjordane Røde Kors,
Hordaland husflidslag,
Norges Musikkorps Forbund Hordaland,
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon Vestland,
Vestland idrettskrets,
Sogn og Fjordane symfoniorkester,
Nasjonalforeningen for folkehelsen,
Hordaland krins av Norges speidarforbund,
KFUK KFUM Sogn og Fjordane,
Vaksenopplæringsforbundet Vestland,
Hordaland Mållag,
Ung i kor Vest,
Amatørkulturrådet Askøy,
AKKS Bergen,
Vestland musikkråd,
Sogn og Fjordane husflidslag,
KFUK KFUM Bjørgvin,
Vestland innvandrerråd,
Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen,
Pensjonistforbundet Sogn og Fjordane,
Sogn og Fjordane ungdomslag,
Bergen og Hordaland Turlag,
Batteriet Vest-Norge og
Norges Jeger- og Fiskerforbund Sogn og Fjordane.

7 KJELDER / REFERANSAR

Lorentzen, G., & Midtsundstad, A. (2020). *Frivillighet: Nye former for frivillig arbeid i norske kommuner* (1. utg.). Fagbokforlaget, Bergen.

I notar gjennom teksten er det elles vist til rapportar, statistikkar m.m. som er tilgjengelege som nettressursar.

8 VEDLEGG

Fylkeskommunale midlar til frivilligheita, og ordningar delegert frå stat til fylkeskommune

Informasjon om tilskotsordningane: www.vestlandfylke/tilskot

Næring- og samfunnsutvikling

LivOGLyst for lokalsamfunnsutvikling

- **Formålet:** Formålet med LivOGLyst-programmet er å styrke lokalsamfunna i brei forstad, med auka bulyst, grunnlag for næringsutvikling og arbeidsplassar og med gode nærmiljø som fremjar folkehelsa.
- **Kven kan søkja:** Lag og foreiningar.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** For 2022 er finansieringa på om lag 2 millionar kr. Tilskota vert gjevne over 4 treårige prosjekt (kr 300 000 kvart prosjekt) og 6 eittårige prosjekt (kr 50 000 kvart prosjekt).

Trafikktryggleik

Tilskot til trafikktryggleiksaktivitetar

- **Formålet:** Tilskot til aktivitetar som bidrar til å tryggje trafikk og trafikantar. Målet med ordninga er å styrkje det førebyggjande og trafikantretta arbeidet med trafikktryggleik som skjer lokalt og regionalt i fylket.
- **Kven kan søkja:** Kommunar, skular og barnehagar (inkludert FAU), lag og foreiningar, organisasjonar, institusjonar og aksjonsgrupper.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 3 millionar kr.

Klima og natur

Tilskot til lokale klima- og miljøtiltak

- **Formålet:** Tilskotsordninga skal fremje lokale initiativ til handling for ei berekraftig utvikling av fylket.
- **Kven kan søkje:** Frivillige lag, organisasjonar, grendelag, velforeiningar.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 500 000 kr.

Tilskot til drift av miljøorganisasjonar

- **Formålet:** Å fremje lokalt engasjement for miljø, klima og natur i fylket. Tilskotet kan gå til driftsstønad.
- **Kven kan søkja:** Miljøorganisasjonar eller andre organisasjonar som jobbar med klima og miljø
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 500 000 kr.

Tilskot til vilttiltak

- **Formålet:** Fylkeskommunen er eit viltorgan etter viltlova og skal gje råd og rettleiing til kommunar og regionale organisasjonar.
- **Kven kan søkja:** Målgruppe for ordninga er frivillige organisasjonar, institusjonar, kommunar og einskildpersonar
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 1 millionar kr.

Inkludering og integrering

Tilskot til inkludering og mangfald

- **Formålet:** Målet med tilskotsordninga er å stimulere til brei samfunnsdeltaking og å bygge ned hinder som stengjer for dette. Ordninga skal bidra til å motverke utanforskap, og stimulere til variasjon og mangfald i tilbod og aktivitetar.
- **Kven kan søkje:** Frivillige organisasjonar med demokratisk oppbygging, institusjonar som arbeider innan inkludering og mangfald på regionalt nivå, og som har heile eller store deler av Vestland fylke som sitt arbeidsområde.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** Ca 3,7 millionar kr.

Idrett og friluftsliv

Statlege ordningar administrert av fylket

Tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (Spelemidler via Kulturdepartementet)

- **Formålet:** Tilskot til etablering og rehabilitering til anlegg nytta til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.
- **Kven kan søkja:** Kommunar, fylkeskommunar, idrettslag og andre godkjende lag og organisasjonar.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** Ca. 236 millionar kr.

Tilskot til statleg sikring av friluftsområde (Miljødirektoratet)

- **Formålet:** Det viktigaste føremålet med ordninga er at friluftslivet skal styrkast som ein helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg fritidsaktivitet. Sikring av område for friluftsliv i nær-område er eit viktig verkemiddel for å nå grupper som er lite aktive.
- **Kven kan søkja:** Kommunar og interkommunale friluftsråd. Lokale lag og organisasjonar kan ta initiativ ovanfor kommunar og friluftsråd om å fremje sikringssøknad.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 671 250 kr.

Tilskot til tiltak i statleg sikra friluftsområde (Miljødirektoratet)

- **Formålet:** Gjennom naturvennleg tilrettelegging og skjøtsel skal områda gjerast lett tilgjengelege og attraktive for allmenta sitt friluftsliv.
- **Kven kan søkja:** Kommunar og interkommunale friluftsråd kan søkje. Ein frivillig organisasjon kan ta hand om den daglege drifta.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 4 260 000 kr.

Tilskot til friluftsliv (Miljødirektoratet)

- **Formålet:** Tilskotsordninga skal medverke til auka deltaking i helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg friluftsliv for alle grupper i befolkninga. Målgruppe for ordninga er frivillige organisa-

sjonar som er registrert i Enhetsregisteret og interkommunale friluftsråd som arbeider med aktivitetsfremjande tiltak for friluftsliv.

- **Kven kan søkja:** Frivillige lag og organisasjonar som er registrert i Enhetsregisteret og interkommunale friluftsråd
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 2,7 millionar kr.

Fylkeskommunale ordningar

Investeringstilskot til anlegg der ein kan arrangere større nasjonale og internasjonale meisterskap

- **Formålet:** Investeringstilskotet til Vestland fylkeskommune skal medverke til at regionen får fleire store idrettsanlegg som har regional og nasjonal verdi, der ein kan arrangere nasjonale og internasjonale meisterskap
- **Kven kan søkja:** Kommunar og andre anleggseigarar
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 2 millionar kr.

Arrangementstilskot til større nasjonale og internasjonale junior- og seniormeisterskap 2022

- **Formålet:** Idrettslag og særforbund kan søkje tilskot til store nasjonale og internasjonale junior- og seniormeisterskap som skapar stort engasjement, samhald, motivasjon til idrettsleg satsing og positive ringverknader for næringslivet.
- **Kven kan søkja:** Organisasjonsledd knytt til Norges idrettsforbund, Norges Bilsportsforbund og Det Frivillige Skyttervesen. Andre organisasjonar blir vurdert særskilt. Idrettslag med adresse i Vestland.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 500 000 kroner.

Tilskot til lågterskel fysisk aktivitet for barn og ungdom

- **Formålet:** Tilskot til prosjekt som gjer det enklare for barn og ungdom å vere aktive i lokalmiljøa der dei bur og veks opp. Tiltaka skal gje ny kompetanse og overføringsverdi til kommunar og organisasjonar. Tiltak med stor grad av medverknad blir prioriterte. Organisasjonar vert oppmoda til å samarbeide om tiltak på tvers av kommunane i fylket.
- **Kven kan søkja:** Regionale ledd av frivillige organisasjonar innan idrett og friluftsliv kan søkje om tilskot til aktivitet i sine lokallag og klubbar. Om organisasjonen har fleire søknadar skal dei prioritere desse. Andre aktørar kan vurderast særskilt.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 2 millionar kr.

Utviklingsstipend til idrettsutøvarar

- **Formålet:** Stipenda går til utøvarar som markerer seg med gode nasjonale og internasjonale prestasjonar innan sin idrett. Ein person kan berre motta stipendet ein gong. Målet med stipendet er å gje mottakarane høve til å vidareutvikle seg innan den aktuelle idretten. Stipendet skal også vere ein stimulans til vidare satsing.
- **Kven kan søkja:** Utøvar, trenar eller særkrets kan sende inn søknaden på elektronisk søknadsskjema. Søkjaren må representere ein klubb i Vestland fylke.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 400 000 kroner (10 stipend a 40 000 kr, inkl. 1 stipend til e-sport).

Kultur

Statlege ordningar administrert av fylket

Tilskot til kulturbygg (spelemidlar via Kulturdepartementet)

- **Formålet:** Tilskota skal bidra til egna lokale, bygningar og utearenaer som gjev rom for ulike kulturelle verksemd. Tilskot kan gjevast til kulturhus, fleirbrukslokale eller spesiallokale for kunst og kultur, som bibliotek, bygg for museum eller andre kulturverntiltak, scenekunstlokale, konsertsal eller formidlingslokale for biletkunst. Tilskot kan og gjevast til etablering av livssynsnøytrale *seremonirom. Midlane kan nyttast til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning, men ikkje til vedlikehald eller drift.
- **Kven kan søkja:** Frivillige lag og organisasjonar, kommunar og fylkeskommune kan søkje på ordninga. Andre lag, organisasjonar og selskap kan også søkje, avhengig av vedtektene til laget.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2021:** Ca. 6,2 millionar kr.

Tilskot til freda kulturminne i privat eige, kulturmiljø og kulturlandskap

- **Formålet:** Dette er ei tilskotsordning for privatpersonar som eig eller forvaltar ulike typar *kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap frå etter 1537.
- **Kven kan søkja:** Private eigarar og forvaltarar av bygningar, anlegg, kulturmiljø og landskap som er frå etter 1537, og som er freda, automatisk freda, mellombels freda, eller der fredingssak er under handsaming. Kulturminne som ikkje er freda kan få tilskot i særlege tilfelle.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** Ca 17 mill. kroner.

Tilskot til sikring, istandsetjing og vedlikehald av freda og verna fartøy

- **Formålet:** Tilskotsordninga er eit bidrag frå det offentlege for å støtte arbeidet med fartøyvern. Slik bidreg fylkeskommunen til at verna og freda fartøy kan setjast i stand og haldast ved like etter antikvariske retningslinjer.
- **Kven kan søkja:** Eigarar av verna og freda fartøy.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** Ca. 18,3 millionar kr.

Fylkeskommunale ordningar

Driftstilskot til kunst, kultur og idrett

- **Formålet:** Tilskot til drift er fylkeskommunen sitt viktigaste bidrag til finansieringa av kulturlivet og såleis fremje eit aktivt og allsidig kunst- og kulturliv i fylket. Kvar tildeling skal grunngjevast med klar forankring i dei fylkespolitiske målsettingane på kulturområdet. Grunngjevinga skal vere tydeleg formulert og tilgjengeleg, både internt og for allmenta.
- **Kven kan søkja:** Aktørar innan kunst-, kultur-, friluft- og idrettsfeltet med hovudaktivitet i Vestland fylkeskommune. Verksemda skal vere ideell (ikkje-kommersiell), med eit tydeleg føremål innan kunst, kultur og idrett og ha sterk regional eller nasjonal verdi, det vil seie verdi for heile eller større deler av Vestland fylke.
- **Den totale potten/tildelte midlar:** Blir avgjort gjennom årleg budsjettvedtak i fylkestinget.

Driftstilskot til regionale og nasjonale kulturminne i Vestland

- **Formålet:** Tilskot til drift av kulturminne skal stø opp om det store arbeidet frivillige lag og organisasjonar i heile Vestland tek på seg for å ta vare på den felles kulturarven vår. Tilskotsordninga er retta mot frivillige kulturvernorganisasjonar, som forvaltar faste kulturminne av høg regional eller nasjonal verdi i Vestland.
- **Kven kan søkja:** Frivillige organisasjonar i Vestland fylke med ei demokratisk oppbygging.

Stiftingar og ideelle aksjeselskap med ansvar for vedlikehald og/eller formidling av faste kulturminne av høg regional eller nasjonal verdi i Vestland. I særskilde tilfelle kan private eigarar søkje om driftstilskot, etter ei fagleg tilråding frå Vestland fylkeskommune.

- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** Ca. 1,6 millionar kroner.

Tilskot til forvaltning og drift av verna fartøy

- **Formålet:** Fartøyvern er eit fagområde der frivillige, lag og organisasjonar tar på seg eit stort fagleg og økonomisk ansvar. Tilskotsordninga for forvaltning og drift er eit bidrag frå det offentlege for å støtte dette arbeidet.
- **Kven kan søkja:** Målgruppa for ordninga er dei som eig og forvaltar større, flytande kulturminne i Vestland. Kommunar, foreiningar, stiftingar, andre samanslutningar og private kan søkje. Aksjeselskap som får driftsstønad må vere ideelle, det vil seie at eigarane ikkje kan ta utbyte frå selskapet.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 2 millionar kroner.

Tilskot til kulturarenaer med regionale funksjonar

- **Formålet:** Tilskotsordninga skal bidra til utvikling av kulturbygg og kulturarenaer med regionale funksjonar og verdi. Kulturarenaen skal ha verdi, storleik og nedslagsfelt som dekker behov ut over kommunegrenser, eventuelt også ut over fylkesgrenser, der busetnad, kommunikasjon og/eller kulturelt føremål gjer dette naturleg. Kulturarenaen skal vere planlagt ut frå ei kulturfagleg behovsvurdering og vere i samsvar med kommunale og regionale planar. Midlane kan nyttast til nybygg, ombygging og modernisering, men ikkje til vedlikehald eller drift.
- **Kven kan søkja:** Kommunar, fylkeskommune, selskap, stiftingar, organisasjonar og andre samanslutningar kan søkje ordninga.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 14 millionar kr

Tilskot til regionale ungdomsparti

- **Formålet:** Tilskot til regionale partipolitiske ungdomsorganisasjonar skal styrke dei politiske ungdomsorganisasjonane i Vestland og slik bidra til auka politisk deltaking blant unge i fylket. Ordninga skal stimulere organisasjonane som arena for deltaking, engasjement og ansvar. Slik vil fylkeskommunen fremje medverknad, inkludering, samfunnsinnsikt, ytringsfridom og demokrati.
- **Kven kan søkja:** Søkjar skal ha organisasjonsnummer og vere registrert i Brønnøysundregisteret
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2021:** 33 736 kr

Tilskot til drift av regionale barne- og ungdomsorganisasjonar

- **Formålet:** Tilskot til drift av regionale barne- og ungdomsorganisasjonar skal leggje til rette for at barn og ungdom kan delta og engasjere seg i organisasjons- og samfunnslivet. Søknadsfristen i 2020 er 1. juni.
- **Kven kan søkja:** Støtteordninga er for frivillige barne- og ungdomsorganisasjonar med regionalt virke. At organisasjonen må ha regionalt virke inneber at han kan vise til lokal aktivitet gjennom å ha lokallag i minst tre kommunar i Vestland. Kommunane har ansvar for å støtte lokal aktivitet, fylkeskommunen skal støtte aktivitet som er fylkesfemnande eller innanfor eit større geografisk område. Organisasjonen må ha minst 100 teljande medlemmer i Vestland fylke, dvs. at minst 100 medlemmer under 26 år må ha betalt kontingenten for det føregåande året. Organisasjonen må ha organisasjonsnummer for å kunne søkje. Regionale barne- og ungdomsorganisasjonar som får støtte til drifta gjennom andre *fylkeskommunale eller statlege tilskotsordningar, vil ikkje få støtte gjennom denne ordninga.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2021:** 1 968 000 kr.

Tilskot til prosjekt og tiltak – frivillig kulturliv

- **Formålet:** Tilskotsordninga for prosjekt og tiltak i det frivillige kulturlivet skal stimulere til aktivitet, og sikre innbyggjarar i heile fylket høve til å delta i eit mangfaldig kulturliv. Kulturpolitikken skal fremje og støtte eit sterkt frivillig kulturliv og stimulere til nettverk og samarbeid. Vestland fylkeskommune har spesiell merksemd på barn og ungdom, og vi ønskjer å stimulere til at unge er aktive deltakarar i prosjektet.
- **Kven kan søkja:** Ordninga gjeld for aktørar eller aktivitetar innan det frivillige kulturfeltet/amatør-kulturfeltet i Vestland fylke, og prosjektet eller tiltaket skal ha kulturaktivitet som hovudføremål. Organisasjonar, foreiningar og lag må ha organisasjonsnummer for å søkje. Privatpersonar kan eventuelt søkje tilskot på vegne av ei gruppe. Då må du gje opp fødselsnummer, og eit eventuelt tilskot er oppgåvepliktig til skattemyndigheitene. Organisasjonar/institusjonar som tek imot driftsstøtte frå Vestland fylkeskommune, kan søkje støtte til prosjekt eller tiltak som fell utanfor den ordinære drifta, som t.d. samarbeidsprosjekt og utprøving av nye tiltak.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2021:** 1 155 000 kr

Tilskot til vaksenopplæring

- **Formålet:** Ordninga skal stimulere til opplæringsverksemd gjennom dei regionale/fylkesvise studieforbunda, og i medlemsorganisasjonane som er tilslutta studieforbunda.
- **Kven kan søkja:** Studieforbunda sine regionale ledd i Vestland fylke kan søkje om støtte gjennom ordninga. Det regionale leddet må vere tilslutta eit godkjent studieforbund på nasjonalt nivå for å kunne søkje om støtte, jf. lov om vaksenopplæring (LOV-2009-06-19-95). Studieforbundet sitt regionale ledd må ha gjennomført minst 500 registrerte studietimar to år i førevegen for å kunne søkje om tilskot.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 400 000 kr.

Tilskot frå kulturelt utviklingsprogram (KUP)

- **Formålet:** Kulturelt utviklingsprogram (KUP) er eit verkemiddel for større satsingar i kulturlivet i Vestland og skal støtte nyskapande og målretta prosjekt initierte av kulturlivet sjølv. KUP er eit supplement til Vestland fylkeskommune sin øvrige innsats på kulturområdet og til anna offentleg eller privat økonomisk medverknad.
- **Kven kan søkja:** Søkjar sine primæraktivitetar skal vere lokalisert i Vestland, og tiltaket må medverke til utvikling i Vestland. Søkjaren må vere offentlege eller private organisasjonar eller institusjonar.
- **Den totale potten/tildelte midlar i 2022:** 7,2 millionar kr.

Frivilligstrategi for Vestland 2021–2022

Frivilligstrategi for Vestland 2021–2022 bygger på Utviklingsplan for Vestland 2020–2024. Strategien er spesielt retta inn mot

- mål 4 *Like moglegheiter til å delta i verdiskaping*
- og strategi 4.1 *Vestland skal fremje opne og inkluderande arenaer for deltaking i kultur, frivillig arbeid og sivilsamfunn*

Frivilligstrategien er bygd opp rundt eit overordna mål, tre delmål og ulike tiltak. Strategien tar utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget for frivillig sektor i Vestland frå 2021.

Overordna mål: Det skal vere enkelt å vere frivillig i Vestland.

1. Styrke og løfte frivilligheita og organisasjonslivet ved å

- invitere til møteplassar for å styrke nettverka
- heve kompetansen i frivilligheita gjennom digitale og fysiske kurs og konferansar
- støtte opp om arbeid med å utvikle nettverka og paraplysam arbeid
- styrke samarbeidet mellom fylkeskommunen og paraplyorganisasjonar
- stimulere til utviklingsarbeid i organisasjonane
- styrke det regionale samarbeidet på feltet, m.a. innan kulturarv og blant innvandrorganisasjonar
- stimulere dei frivillige organisasjonane gjennom fleksible, enkle og føreseielege tilskotsordningar
- markere Frivilligheitas år 2022 gjennom arrangement og økonomisk stønad

2. Redusere barrierar for deltaking ved å

- stimulere arbeidet med inkludering i frivillig sektor, slik at alle kan delta uavhengig av bakgrunn, funksjonsevne og økonomi
- setje inkludering som eit tydelegare krav i tilskotsordningane i fylkeskommunen
- gjere fylkeskommunale bygg meir tilgjengelege for bruk av frivillige organisasjonar

3. Møte samfunnsendringar vi står ovanfor ved å

- stimulere til samspel og samarbeid mellom kommunane og frivilligheita gjennom utvikling av kommunal frivilligpolitikk
- legge til rette for samskaping mellom frivillig sektor og fylkeskommunen gjennom dialog, samarbeid og medverknad
- styrke ein fri og uavhengig frivillig sektor
- møte frivilligheita med tverrfagleg kompetanse
- oppdatere kunnskapsgrunnlaget om frivillig sektor i Vestland årleg
- følgje opp frivillig sektor for å motverke svekking etter korona-pandemien

Strategi og tiltak blir tatt med vidare inn i arbeidet med regional plan for kultur, idrett og friluftsliv 2023–2035.

Vedtatt i hovudutval for kultur, idrett og integrering 25. mai 2021.